

‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek...



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD

Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,
Umuttepe Yerleşkesi, 41001 İzmit/KOCAELİ

rtastan@kocaeli.eu.tr



➤ Konuşma İçeriği

➤ GİRİŞ

- Neden **'Tek Sağlık' Düşüncesi?**...
- **'Tek Sağlık' Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...**
 - ✓ **DÜN...** 19. ve 20. Yüzyıllar
 - ✓ **BUGÜN** ... 21. Yüzyılın İlk Çeyreği
 - Dünyadaki Gelişmeler...
 - Türkiye'deki Gelişmeler...
 - ✓ **GELECEK...** 2023 ve Sonrası
- Sonuç ve Öneriler
- Soru ve Yanıtlar





Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



- ✓ Ankara Üniversitesi **Veteriner Fakültesini** 1988'de bitirdi.
- ✓ AÜ, **SBE'de Veteriner Mikrobiyoloji Doktorasını** 1995'de tamamladı.
- ✓ Yaklaşık 10 yıl Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Araştırma Laboratuvarının da **Araştırmacı Dr. Veteriner Hekim** olarak çalıştı.

❖ **AKADEMİK YAŞAM:**

- ✓ Temmuz 2001- 6 Mart 2018'de KSHMYO'da Yrd. Doç. olarak,
- ✓ 6 Mart 2018'den beri **Dr. Öğr. Üyesi** olarak görev yapmaktadır.
- ✓ KSHMYO'da 2 **Bölüm** ve 8 Program Kurmuştur.
- ✓ KSHMYO'da 12 yıl **SHMYO Müdürlük** görevini yürüttü.



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



Kocaeli Üniversitesi'nde
AŞAĞIDAKİ DERSLERİ VERMEKTEDİR

GÜZ YARIYILI

BAHAR YARIYILI

ÖNLİSANS

- | | |
|--|------------------------|
| • Temel Mikrobiyoloji | • Klinik Mikrobiyoloji |
| • İleri Tıbbi Terminoloji | • Tıbbi Terminoloji |
| • İmmünoloji | • Tıbbi Parazitoloji |
| • KÜRESEL ENFEKSİYON HASTALIKLARI * | |
| • 2010'dan beri... | |

LİSANS

- | | |
|---------------------------|---------------------------------------|
| *OMP Kodlu seçmeli ders. | • TEK SAĞLIK ve BİYOGÜVENLİK** |
| **ÜSD Kodlu seçmeli ders. | • 2016'dan beri |



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, **Kimdir?**



- **Son 18** (2005-2023) **Yıllık Süreçte;**
 - Zoonotik Enfeksiyonlar,
 - Küreselleşme ve Enfeksiyonlar Ekolojisi,
 - Yeniçikan Zoonotik Hastalıklar –**YZH’lar**-,
 - Veteriner Halk Sağlığı,
 - **Tek Sağlık Düşüncesi,**
 - **Tek Sağlık Eğitimi** ile
 - **Küresel İklim Değişikliği** ve **YZH’lar**,
... konularında çalışmaktadır...

▪ <https://avesis.kocaeli.edu.tr/rtastan>
▪ https://www.researchgate.net/profile/Rustu_Tastan



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



2008



ENFEKSİYONLAR DA MI KÜRESELLEŞİYOR?

Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN

Kocaeli Üniversitesi

Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO.

Öğr.Gör. Ertuğrul MORAL

Çokamaçlı Toplantı Salonu

B.Derbent / İzmit; 21 Mayıs 2008

E-iletişim; rtastan@kocaeli.edu.tr

2009



KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ



KOCAELİ SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK
YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

SERİ KONFERANSLARI
BAHAR YARIYILINDA DA DEVAM EDİYOR...



“Küreselleşen Enfeksiyonları Kuşatan Okyanus; Veteriner Halk Sağlığı”

Konuşmacı

Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN

TARİH: 29 Nisan 2009 Çarşamba

SAAT : 16:30

YER : Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO

Öğr. Gör. Ertuğrul MORAL Çok Amaçlı Toplantı Salonu

(Konferanslarımız öğrencilerimizin ve halkımızın katılımlarına açıktır. Davetlisiniz.)

2010



KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
KOCAELİ SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU
MÜDÜRLÜĞÜ



KSHMYO'da SERİ KONFERANSLAR DEVAM EDİYOR; No: 50



“Tek Sağlık İnisiyatifi” Küreselleşen Enfeksiyonları Önleyebilir mi?”

Konuşmacı

Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN

TARİH: 28 Nisan 2010

SAAT: 16:30

YER: Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO

Öğr. Gör. Ertuğrul MORAL Çok Amaçlı Toplantı Salonu

(Konferanslarımız öğrencilerimizin ve halkımızın katılımlarına açıktır. Davetlisiniz.)



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



2008



ENFEKSİYONLAR DA MI KÜRESELLEŞİYOR ?

Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN
Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO.
Öğr.Gör. Ertuğrul MORAL
Çokamacı Toplantı Salonu
B.Derbert /İzmit/ 21 Mayıs 2008
E-iletişim: rtaştan@kocaeli.edu.tr

2009



KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
KOCAELİ SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK
YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

2009 KONGRESİ SAĞLIK
BİLİMİ YAKLAŞIMLARI A DA DEVAM EDECEK...



"Küreselleşen Enfeksiyonlar
Kuşatan Okyanus;
Veteriner Halk Sağlığı"
Konuşmacı
Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN

TARİH: 29 Nisan 2009 Çarşamba
SAAT: 16:30
YER : Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO
Öğr. Gör. Ertuğrul MORAL / Çokamacı Toplantı Salonu
COVID-19 Pandemisi VE YZH'19
Tek Sağlık Yaklaşımı Paneli -KOCAELİ

2010



KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
KOCAELİ SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU
MÜDÜRLÜĞÜ

KSHMYO DA SERİ KONFERANSLAR DEVAM EDECEK: No: 50



"Tek Sağlık İnisiyatifi"
Küreselleşen Enfeksiyonlar
Önleyebilir mi?"
Konuşmacı
Yrd.Doç.Dr. Rüştü TAŞTAN

TARİH: 28 Nisan 2010
SAAT: 16:30
YER : Kocaeli Sağlık Hizmetleri MYO
Öğr. Gör. Ertuğrul MORAL / Çokamacı Toplantı Salonu
COVID-19 Pandemisi VE YZH'19
Tek Sağlık Yaklaşımı Paneli -KOCAELİ

2012



Kocaeli Üniversitesi
Kocaeli Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu

Mahşerin Altıncı Atlısı, Yeniçikan Zoonotik Enfeksiyonlar mı?



9 Mayıs 2012 Çarşamba
Saat: 15:00
Konuşmacı
Yrd. Doç. Dr. Rüştü TAŞTAN

25. Konferans Bir Önerimiz ve hakımız davetidir
Konferanslar Serisi: 53

2015



T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Y.

KSHMYO'da seri konferanslar devam ediyor: NO: 55



Tek Sağlık,
Yalnızca Mikrobiyal
Fırtınaya Karşı
Stratejik Savunma
midir?

Tarih: 27 Mayıs 2015
Saat: 15:00
Yer: Kocaeli Sağlık
Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu Amfisi
Konuşmacı:
Yrd. Doç. Dr. Rüştü TAŞTAN
Kocaeli Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu
Öğretim Üyesi
Yükseköğretim Kurulu
2015-2016 Akademik Yılı
Konferanslar Bir Önerimiz ve hakımız davetidir

2016



Tek Sağlık Olmadan Sağlıklı Dünya Mümkün müdür?



KONFERANS
Yrd. Doç. Dr. Rüştü TAŞTAN
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı
Öğretim Üyesi
3 Kasım 2016 Perşembe
Saat: 15:00
Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Amfisi 2 Üstkatlı Yerleşke
www.kocaeli.edu.tr

2018

TEK SAĞLIK EĞİTİMİ: Sağlık Meslekleri İçin Yeni Bir Yaklaşım

Konuşmacı
Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD
KSHMYO Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı Öğretim Üyesi

"Bu Konferans 2 Kasım 2017'de Anadoluhisari Konferans Salonu'nda düzenlenmiştir."

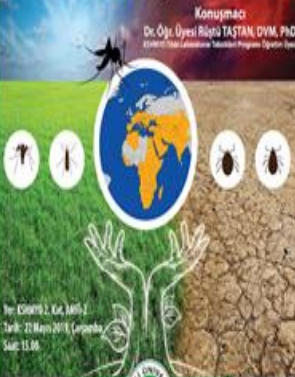


Yer: KSHMYO 2. Kat, Amfisi 2
Tarih: 7 Kasım 2018, Çarşamba
Saat: 13:30

2019

Küresel İklim Değişikliği ve Vektör Kaynaklı Zoonozlara 'Tek Sağlık' Yaklaşımı

Konuşmacı
Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD
KSHMYO Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı Öğretim Üyesi



Yer: KSHMYO 2. Kat, Amfisi 2
Tarih: 22 Mayıs 2019, Çarşamba
Saat: 15:00

2019

Zoonotik Tehditlerden İklimsel Afetlere 'Tek Sağlık' Yaklaşımı

Konuşmacı
Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD
KSHMYO Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı Öğretim Üyesi



Yer: KSHMYO 2. Kat, Amfisi 2
Tarih: 7 Kasım 2019, Perşembe
Saat: 15:00

2020



Yeniçikan Zoonotik Hastalıkların Sosyoekonomik Tehditleri ve Veteriner Halk Sağlığının Önemi

Veteriner Hekimler Derneği
Gıda Güvenliği ve Veteriner Halk Sağlığı Paneli 6 Şubat 2020/ANKARA



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN
Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı,
Üniversite Yerleşkesi, 41380 İzmit /KOCAELİ
rtaştan@kocaeli.edu.tr

25.04.2021

2020



Pandemiler Çağında Tek Sağlık ve Veteriner Hekimliğin Önemi



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD
Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli SHMYO
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı
rtaştan@kocaeli.edu.tr

Tarih: 12 Mayıs 2020
Saat: 14.00 - 15.30
@vekaharu



ONE HEALTH DAY

About One Health Day

Contact Us

Coordinating Team

Event Guidelines

Event Submission Form

Events Listing 2016

Events Listing 2017

Events Listing 2018

Events Listing 2019

Events Listing 2020

Frequently Asked Questions

Logos

Regional Points of Contact

Spread the Word

Student Competition

Student Awards 2016

ONE HEALTH EDUCATION
ONLINE CONFERENCE

2ND INT'L WHO'S WHO IN
OH WEBINAR (2016)

1ST INT'L WHO'S WHO IN
OH WEBINAR (2014)

One Health Day



Partners



In 2020 One Health Day celebrations are especially poignant. In the face of the COVID-19 pandemic being recognized and embraced as needed now more than ever.

See COVID-19 and One Health



Tek Sağlık Olmadan Sağlıklı Dünya Mümkün müdür?

Yrd. Doç. Dr. Rüstü TAŞTAN

Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

rtastan@kocaeli.edu.tr

rustu_tastan@yahoo.com.tr

Umuttepe Yerleşkesi

3 Kasım 2016



Tek Sağlık Olmadan Sağlıklı Dünya Mümkün müdür?



KSHMYO Seri Konferansları No:57

Yrd. Doç. Dr. Rüstü TAŞTAN

Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı
Öğretim Üyesi

3 Kasım 2016 Perşembe



Saat: 15.00

Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Amfi-2 Umuttepe Yerleşkesi



www.kocaeli.edu.tr



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



2020

KOCAELİ VETERİNER HEKİMLERİ ODASI
MESLEKİ SERİ KONFERANSLARI - 1

**ZOONOTİK PANDEMİLER ÇAĞINDA
TEK SAĞLIK
ve
VETERİNER HEKİMLİĞİN ÖNEMİ**

Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM PhD
Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Doç. Dr. Ulaş ACARÖZ
Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

20 KASIM CUMA
21.00-23.00

25.04.2021
02662 327 1170 www.kocaelivet.org.tr

...Kasım
2020 de
“Zoonotik
Pandemiler
Çağında
Tek Sağlık
ve
Veteriner
Hekimliğinin
Önemi”
Sanal Konferansı.

2020

CHAMBER OF VETERINARY MEDICINE, KOCAELI
VOCATIONAL SERIES CONFERENCES - 1

**THE ONE HEALTH AND
IMPORTANCE OF VETERINARY MEDICINE
IN THE AGE OF ZOOONOTIC PANDEMICS**

Asst. Prof. Dr. Rüştü TAŞTAN, DVM PhD
Kocaeli University, Kocaeli Health Services Vocational School

Assoc. Prof. Dr. Ulaş ACARÖZ
Kocaeli University, Kocaeli Health Services Vocational School

20 NOV FRI
21.00-23.00

<https://onehealthplatform.co/m/node/10658>

**PANDEMİLER ÇAĞINDA
TEK SAĞLIK**

VETERİNER HEKİMLER DERNEĞİ
91. Yıl Paneli

YouTube
Canlı
Yayın

6 ŞUBAT 2021
14.40

ÇEVRE SAĞLIĞI
TEK SAĞLIK
İNSAN SAĞLIĞI
HAYVAN SAĞLIĞI

2021

Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN

Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi
Ulusal Veteriner Hekimler Odası, Veteriner Halk Sağlığı Çalışma Grubu Üyesi

PANDEMİLER ÇAĞINDA TEK SAĞLIK
VETERİNER HEKİMLER DERNEĞİ
91. Yıl Paneli

6 ŞUBAT 2021
15.00

Tek Sağlık Olmadan,
“Karmaşık Sağlık Sorunları” Çözülebilir mi?



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



COVID-19 PANDEMİSİ ve YENİÇIKAN ZOONOTİK HASTALIKLARA TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



Konuşmacılar



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM PhD
Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü
YENİÇIKAN ZOONOTİK HASTALIK TEHDİTLERİ
ve TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



Prof. Dr. Çiğdem ÇAĞLAYAN
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
COVID-19 PANDEMİSİNDE EPİDEMİYOLOJİK
YANSIMALAR ve TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



Prof. Dr. Aynur KARADENİZLİ
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
COVID-19 PANDEMİSİNDE ETİYOLOJİ, TANISAL
GELİŞMELER ve TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



MODERATÖR
Veteriner Hekim Cüneyt ÖZER, DVM MSc.
Kocaeli Veteriner Hekimleri Odası Genel Sekteri

zoom

Meeting ID: 931 9426 4322
Passcode: 166575

YouTube kocaelvho

Kocaeli Veteriner Hekimleri Odası ve Kocaeli Tabip Odası
Online Paneli

f i t kocaelvho

2021

25 Nisan 2021
“YENİÇIKAN
N
ZOONOTİK
K
HASTALIK
TEHDİTLERİ
ve
TEK
SAĞLIK
YAKLAŞIMI”



COVID-19 PANDEMİSİ ve YENİÇIKAN ZOONOTİK HASTALIKLARA TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



Panel Programı

- 21.00-21.05 Moderatörün Giriş Konuşması
- 21.05-21.15 Kocaeli Tabip Odası Başkanı
Dr. Ömer ARDAMAN'ın Konuşması
- 21.15-21.50 Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN'ın Sunumu
- 21.50-22:15 Prof. Dr. Çiğdem ÇAĞLAYAN'ın Sunumu
- 22:15-22:40 Prof. Dr. Aynur KARADENİZLİ'nin Sunumu
- 22:40-23:20 Soru-Yanıtlar
- 23:20 Kocaeli Veteriner Hekimler Odası Başkanı
Veteriner Hekim Mehmet BOSTANCI'nın Kapanış Konuşması

Kocaeli Veteriner Hekimleri Odası

f i t kocaelvho

Kocaeli Tabip Odası



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, Kimdir?



TÜRKİYE'DE TEK SAĞLIK:
SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI
Veteriner Hekimler Derneği Çevrimiçi Çalıştayı
1 Nisan 2022 -ANKARA



İklim Değişikliği ve Kentsel Zoonozlara Tek Sağlık Yaklaşımı



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD
Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli SHMYO,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,
Umuttepe Yerleşkesi, 41001 İzmit/KOCAELİ
rtastan@kocaeli.eu.tr



01
NİSAN
2022

09.00- 17.00

ÇEVİRİMİÇİ
ZOOM
TOPLANTISI

**TÜRKİYE'DE
TEK SAĞLIK**
Sorunlar ve Çözüm
Önerileri **ÇALIŞTAYI**

TOPLANTI
KİMLİĞİ:
898 4823 3537
GİRİŞ ŞİFRESİ:
684210



DÜZENLEYEN KURUM
Veteriner Hekimler Derneği





II. ULUSLARARASI SAĞLIK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONGRESİ

II. INTERNATIONAL HEALTH AND CLIMATE CHANGE CONGRESS (IHCC)

PANEL - 31

TARİH: 30 KASIM ÇARŞAMBA 2022 / SAAT: 15.30 - 16.30

İKLİME DUYARLI HASTALIKLAR - İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE TEK SAĞLIK

MODERATÖR



RÜŞTÜ TAŞTAN

Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

KONUŞMACILAR

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE
ZONOTİK SALGINLARDA
KENTLEŞMENİN ROLÜ:
TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



BURCU KÜÇÜK BİÇER

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Temel Tıp
Bilimleri Bölümü, Tıp Eğitimi ve Bilişimi
Bilim Dalı

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
VE HAYVANSAL GIDA
ÜRETİMİ SORUNUNA TEK
SAĞLIK YAKLAŞIMI



ADNAN SERPEN

İzmir Veteriner Hekimleri Odası
Veteriner Halk Sağlığı Çalışma Grubu
Sekreteryası Görevlisi

SÜREGİDEN İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİ VE YENİÇIKAN
ZONOTİK TEHDİTLERE
TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI



RÜŞTÜ TAŞTAN

Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu





II. ULUSLARARASI SAĞLIK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONGRESİ

II. INTERNATIONAL HEALTH AND
CLIMATE CHANGE CONGRESS (IHCC)

www.healthclimatecongress.org

Tam Metinler Kitabı

Full Text Book



Süregiden İklim Değişikliği Ve Yeniçikan Zoonotik Tehditlere Tek Sağlık Yaklaşımı

*One Health Approach To
Ongoing Climate Change And Emerging Zoonotic
Threats*

Rüştü Taştan¹ 

Küresel iklim değişikliği, uygarlığın karşılaştığı en yaygın, ciddi tehdit olmanın çok ötesinde, süregiden "yeniçikan enfeksiyonların", pandemik salgınların arkasındaki "dinamik itici güçtür". İklim değişikliği, doğal süreçlerin dışındaki faktörler nedeniyle Antroposen'in son 50 yılında, beklenenin ötesinde ivme kazanmış, günümüzde küresel krize dönüşmüştür. Son çeyrek yüzyılda, ekosistemde oluşan bozulmalar, 'yeniçikan patojenler' kaynaklı tehditlerin prevalansını artırmış, biyotehditler küresel boyut kazanmıştır. Yerkürede insan, hayvan, çevre (İHÇ)-arayüzündeki karşılıklı etkileşimler, baskın antropojenik faktörlerden zarar görmektedir. Antroposen'in son 50 yılında süregelen doğal denge, artan antropojenik faktörlerin zararlı etkileri yönünde değişmiştir. Günümüzde, geçmiş yüzyıldan farklı özelliklerde "yeni biyotehditler", pandemik salgınlar meydana gelmektedir. Son yıllarda görülen küresel salgınların ve

TEK SAĞLIK

21. YÜZYILIN KARMAŞIK SAĞLIK
SORUNLARIYLA YÜZLEŞMEK



EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AK

Dr. Öğr. Üyesi Ayfer PEKER

Dr. Öğr. Üyesi Burcu KÜÇÜK BİÇER



2022

TEK SAĞLIK

21.YÜZYILIN KARMAŞIK SAĞLIK
SORUNLARIYLA YÜZLEŞMEK

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN

Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AK

Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ayfer PEKER

Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Burcu KÜÇÜK BİÇER

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı



Aralık-2022

32 Yazar

Ve Bugün de...



Türkiye
Sağlıklı Kentler
Birliği

“Tek Sağlık - Tek Gezegen - Tek Toplum”
Konferansı, 12-15 Ekim 2023 MARDİN

‘Tek Sağlık’

Düşüncesinin Gelişimi:

Dün, Bugün ve Gelecek...



Dr. Öğr. Üyesi Rüştü TAŞTAN, DVM, PhD

Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,
Umuttepe Yerleşkesi, 41001 İzmit/KOCAELİ

rtastan@kocaeli.eu.tr

○ GİRİŞ

- **‘Tek Sağlık’ Düşüncesi** tarihsel köken olarak 19. yüzyılda **Dr. Rudolf VIRCHOW**’un «**Zoonosis/Zoonoz**» terimini keşfettiği **1855-1860** yıllara dayanmaktadır.
- Fakat **‘Tek Sağlık/ One Health’ terimi** **21.yüzyıla** ait gelişmeler ve **biyotehditlerden** doğmuştur....**2003!**

- **TEK SAĞLIK...** **2003-2023...**
- ‘Tek Sağlık’ terimi **20.** yılında...
- ‘Tek Sağlık/ One Health’ **terimini** ilk defa **2003**’de yılında, Veteriner hekim Dr. William KARESH kullanmıştır. **SARS** ve **Ebola** salgını yılları...



Bu terim ilk olarak Dr. William Karesh tarafından **2003** yılında Ebola salgınından sonra yaptığı yorumlarda gündeme geldi: "İnsan veya hayvancılık veya yaban hayatı sağlığı artık izole bir şekilde tartışılamaz. Sadece **Tek Sağlık** var. Ve çözümler, herkesin farklı seviyelerde birlikte çalışmasını gerektiriyor." doi: <http://dx.doi.org/10.2471/BLT.20.031020>

'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek



AVMA ve AMA'ya Göre

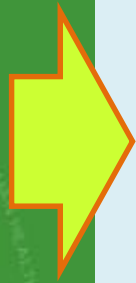
TEK SAĞLIK:

İnsanlar, Hayvanlar ve Çevremiz için en uygun sağlık elde etmek amacıyla yerel, ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte çalışılan **çoklu disiplinlerarası** anlayış, **ortak çaba**dır.

Veya

(Yeni bir "**düşünce sistemi**dir.")

(AVMA, AMA: 15 Temmuz 2008)



American Veterinary Medical Association

One Health :

A New Professional Imperative

İlk Bilimsel
Tanım

One Health Initiative Task Force :
Final Report

July 15, 2008



Zaman Çizelgesi: **Tek Sağlıkta** Etkili İnsanlar ve Etkinlikler

2013	2. Uluslararası "Tek Sağlık" Kongresi, <i>Prens Mahidol Ödülü</i> Konferansı ile birlikte düzenleniyor. (Tayland)
2012	Küresel Risk Forumu –GRF- ilk defa 19-22 Şubat 2012, İsviçre Davos'ta “TS” Zirvesine sponsor oldu
2011	1)İHÇ-Arayüzünde Sağlık Risklerini Ele Alacak Yüksek Düzeyli Toplantı, “TS” Hareketi İçin Genişletilmiş İradeler Geliştirdi 2) Afrika'da 1. “TS” Konferansı Düzenlendi, 3) 1. Uluslararası “TS” Kongresi Melbourne, Avustralya'da Düzenlendi
2010	1) AB, "Tek Sağlık Şemsiyesi" Altında İşletmeye İlişkin Taahhüdünü Yeniden Doğruladı. 2) Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası Tek Sağlık Yaklaşımını Benimsemeyi Önerdi, ve 3) FAO, OIE ve DSÖ Üçlü Kavramı Notu Yayımlandı
2009	1) "Tek Dünya, Tek Sağlık" için Temel Öneriler Geliştirildi. 2) USAID Yeniçikan Pandemik Tehditler Programını Kuruyor. 3) CDC'de Tek Sağlık Ofisi kuruldu, 4) ABD'de OHC (Tek Sağlık Komisyonu) kuruldu.
2008	Tek Sağlık Önerilen Bir Yaklaşım ve Siyasi Bir Gerçek Olur, FAO, OIE ve DSÖ işbirliği yapar
2007	Pandemik Hazırlık için Tek Sağlık Yaklaşımı Öneriliyor. Amerikan Tabipler Birliği -AMA, İnsan ve Veteriner Hekimliği Arasında Tek Sağlık Çözümü Teşvik Ortaklığını Geçiyor
2004	Yaban Hayatı Koruma Derneği, ‘12 Manhattan İlkesini’ Yayınladı
1927-2006	Calvin Schwabe "Tek Tıp" terimini kullandı ve hem İnsan Hekimliği, hem de Veteriner Hekimliğine zoonozlara karşı bütünleşik bir yaklaşım içinde olma çağrısında bulundu.
1947	James H Steele, CDC'de–VPH/VHS–Bölümünü kurdu. Zoonozlarla Mücadele, Epidemiyoloji geliştirildi.
1849-1919	William Osler, Kanada'da Veteriner Patolojinin babası sayılan bir doktordu. William Osler, İnsan ve Veteriner Hekimliği arasındaki bağlantılara derin bir ilgisi vardı.
1821-1902	Rudolf Virchow, İnsan Sağlığı ve Hayvan Sağlığı arasındaki bağlantının farkına varır. İH ile VH arasında “Ayrımın olmamasını” söyler... 1855...

○ ‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...

✓ **DÜN... 19. Yüzyıl**

- **Dr. Rudolf VIRCHOW**
- **Dr. William OSLER**
- **Louis PASTEUR**
- **Dr. Robert KOCH**
- **David BRUCE**
- **Daniel SALMON**
- **Paul EHRLICH**

«**Mikrobiyolojinin
Altın Çağı...**»

Enfeksiyonlar
etiolojisinin
tanımlandığı süreç ...
«**Klasik zoonozların**»
etiyolojik
tanımlandığı çağ...

‘TEK SAĞLIK DÜŞÜNCESİ’nin Öncüsü **Dr. Rudolf Virchow’un**

Yaklaşık 200 Yıla Yakın Bir Üredir Sürekliliğini Koruyan

‘Bütüncül Sağlık’ Öngörüsü...

RT/ 13.10.2021

“Hayvan Hekimliği ile İnsan Hekimliği arasında ayırıcı bir çizgi yoktur –olmamalıdır da.” Üzerinde çalışılan **nesneler farklı** olsa da, elde edilen **deneyimler bütün hekimliğin temelini** oluşturur.”

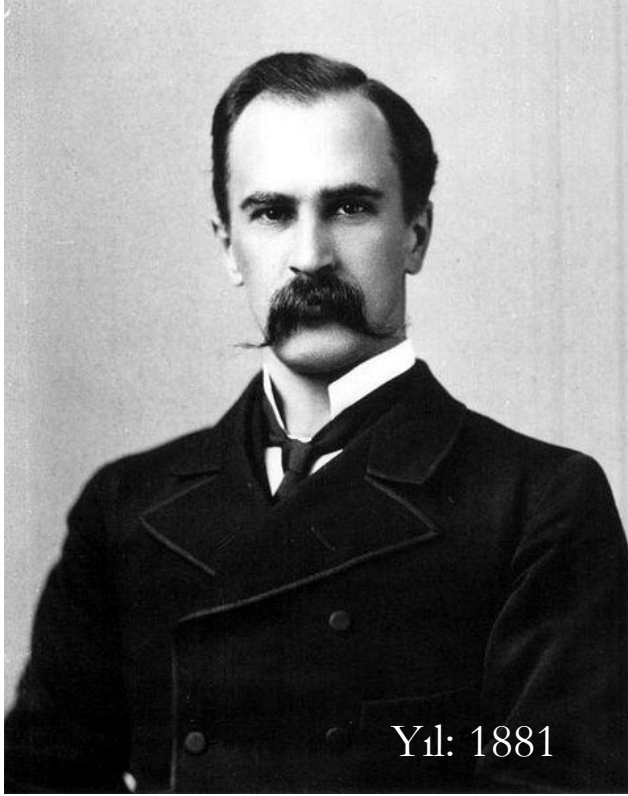
1855

“Between animal and human medicine there are no dividing lines-nor should there be. The object is different but the experience obtained constitutes the basis of all medicine.”

Rudolf Virchow
(1821-1902)



(13 Ekim 1821–5 Eylül 1902)



Yıl: 1881

Sir William Osler, MD

12 Temmuz 1849- 29 Aralık 1919

- “**Veteriner Hekimlik ve İnsan Hekimliği** birbirini *tamamlamaktadır* ve **Tek Tıp/ Tek Hekimlik** olarak **düşünülmeli**, kabul edilmelidir.”

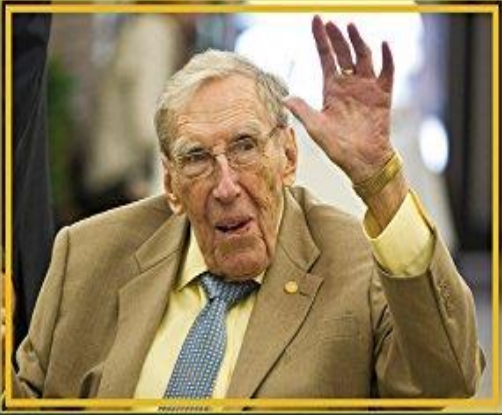
✓ **William Osler**; Kısa bir süre Almanya da **R. Virchow** ile birlikte çalışmış, ünlü Kanadalı hekim. “**Modern Tıbbın babası**” olarak bilinir.

‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

CDC'de–VPH/VHS-Bölümü kuruldu. Zoonozlarla Mücadele Yöntemleri ve Epidemiyoloji geliştirildi.

Animal Health Human Health One Health

The Life and Legacy of Dr. James H. Steele

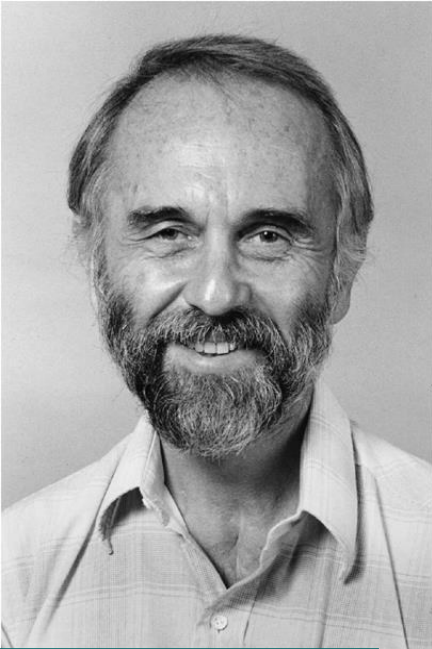


By Craig Nash Carter
with Cynthia Gregg Hoobler

ABD’de **CDC**’nin Veteriner Halk Sağlığı bölümünde uzun yıllar çalışmış Veteriner Hekim **Dr. James H. Steele**, 60 yıllık mesleki deneyimini şöyle özetliyor; **“İyi hayvan sağlığına sahip olmadıkça, iyi halk sağlığına sahip olamazsınız ve iyi insan sağlığına sahip olmadıkça, iyi hayvan sağlığına sahip olamazsınız.”**

Dr. Calvin W. Schwabe, DVM

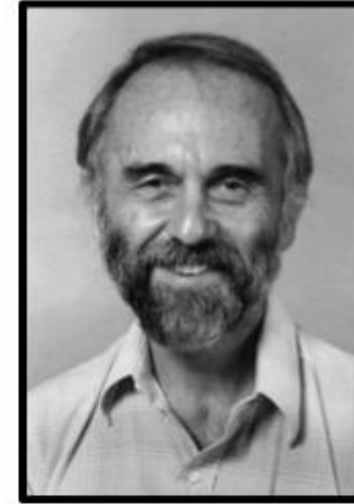
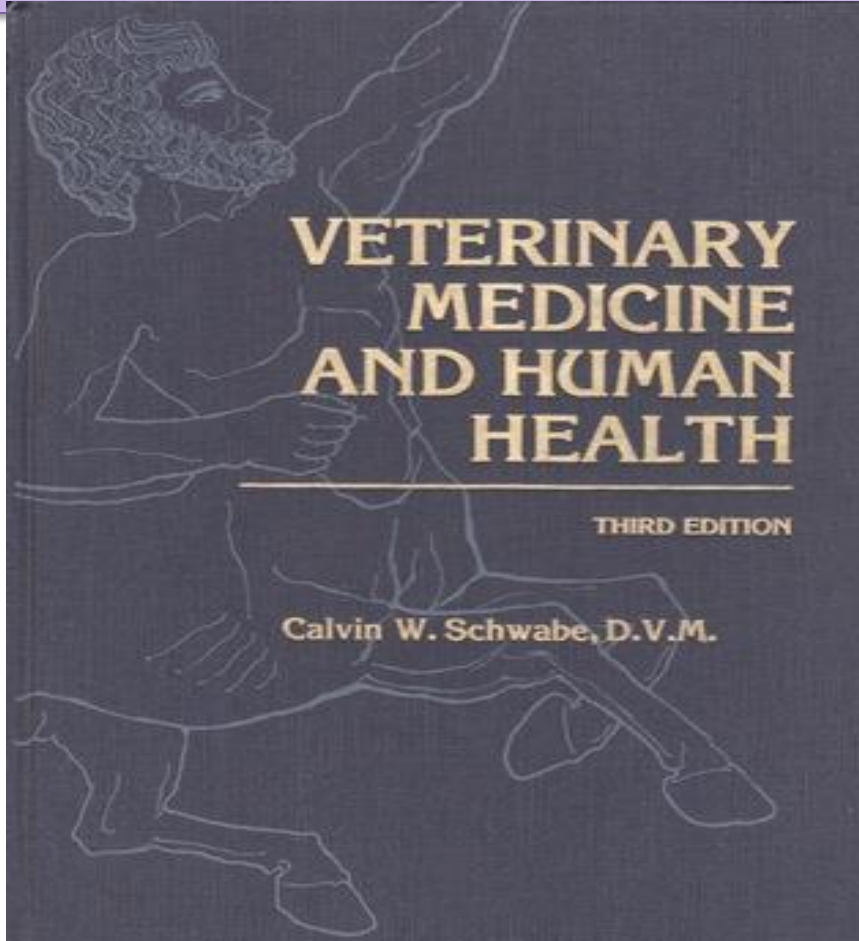
“**Veteriner Epidemiyoloji**nin Babası”



1927- 2006

- ✓ İnsan ve Hayvan hastalıklarının ve temel sağlık sorunlarının benzerliği nedeniyle...
- ✓ “**Tek Tıp**/Tek Hekimlik” (**One Medicine**) terimini türetmiş ve
- ✓ **Zoonotik hastalıklar** sorunun çözümü için **Tıp** ve **Veteriner Hekimliğin birlikte çalışmalarını önermiştir**

Calvin Schwabe "**Tek Tıp**" terimini kullandı ve hem İnsan Hekimliği, hem de Veteriner Hekimliğine zoonozlara karşı **bütünleşik bir yaklaşım** içinde olma çağrısında bulundu.



1927- 2006

Calvin Schwabe, DVM



Dünyada **Tek Sağlık** Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi

1910:

Osler

Father of veterinary pathology



1941:

Leopold

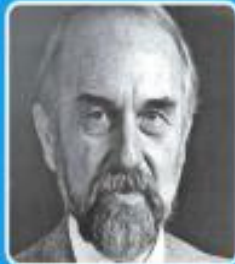
Aldo Leopold's concept of "Land Health"



1964:

Schwabe

Coined term "One Medicine"



2003/4:

EcoHealth

IDRC popularized term; journal launched



2004:

One Health One World symposium



2009:

One Health Commission (OHC) established



SETAC-2016

1880:

Virchow

Coined term zoonosis



1947:

Steele

Founded CDC Veterinary Public Health Division



1971:

UNESCO

Man and the Biosphere program launched



2000:

Pellston

SETAC Workshop Human Health & Ecological Integrity



2007/8:

Resolutions

AMA and AVMA published "One Health" resolutions

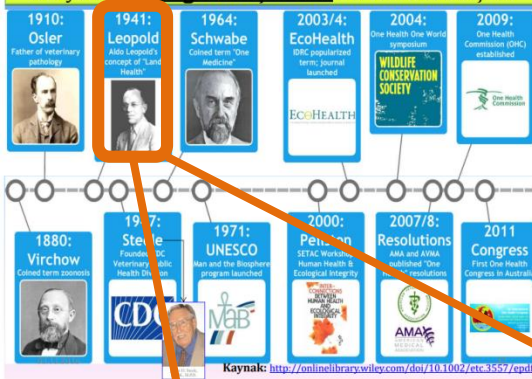


2011

Congress

First One Health Congress in Australia





EcoHealth 9, 278–287, 2012
DOI: 10.1007/s10393-012-0796-0

2012

ECOHEALTH

Aldo Leopold'un
TOPRAK SAĞLIĞI ve
«DİRENÇLİLİK» ilişkisi

Original Contribution

Aldo Leopold's Land Health from a Resilience Point of View:
Self-renewal Capacity of Social-Ecological Systems

Fikret Berkes,¹ Nancy C. Doubleday,² and Graeme S. Cumming³

¹Natural Resources Institute, University of Manitoba, 70 Dysart Road, Winnipeg, MB R3T 2N2, Canada

²Department of Philosophy, McMaster University, Hamilton, ON, Canada

³Percy FitzPatrick Institute, DST/NRF Centre of Excellence, University of Cape Town

Fikret Berkes
CABI One Health (2023) 2:1
<https://doi.org/10.1079/cabonehealth.2023.0008>

CABI One Health

2023

OPEN ACCESS

COMMENTARY

Making Connections: Leopold's Land Health, Indigenous Ways of Knowing, Social-Ecological Resilience, and One Health

Fikret Berkes

Aldo Leopold'un
TOPRAK SAĞLIĞI ile
**«SOSYAL-
EKOLOJİK
DİRENÇLİLİK»**
ve
TEK SAĞLIK»
İlişkisi...

○ ‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...

✓ **DÜN... 20. Yüzyıl**

- Dr. James H STELEE*
- Dr. Calvin SCHWABE*
- Dr. Lonnie KING*
- Dr. Jonna MAZET*
- Dr. Jakob ZINSSTAG
- Dr. Peter RABINOWITZ

*Tıp Fakültelerinin Halk Sağlığı Bilim dalında Master (**MPH**) yapmışlardır.

«**VETERİNER HALK SAĞLIĞI**» ve
«**TEK TIP**» Dönemi..
✓ Disiplinlerarası düşünce gelişimi..
✓ **YENİÇIKAN PATOJENLER**
✓ **YENİÇIKAN ENFEKSİYONLAR** ve
✓ **EPİDEMİLER ...**

Objeler Farklı, Dertler Ortak ...

INTERRELATIONS OF HUMAN AND VETERINARY MEDICINE*

The New England Journal of Medicine, 1958

Discussion of Some Aspects of Comparative Dermatology

R. Virchow'dan
103 Yıl sonra...

JOSEPH V. KLAUDER, M.D.†

1958

*Presented at a meeting of the Society of Phi Zeta, Beta Chapter, Veterinary School of Medicine, University of Pennsylvania, April, 1957.

From the Department of Dermatology, Graduate School of Medicine, University of Pennsylvania, and the School of Veterinary Medicine, University of Pennsylvania.

†Professor of clinical dermatology, Graduate School of Medicine, University of Pennsylvania.

Objeler Farklı, Dertler Ortak...

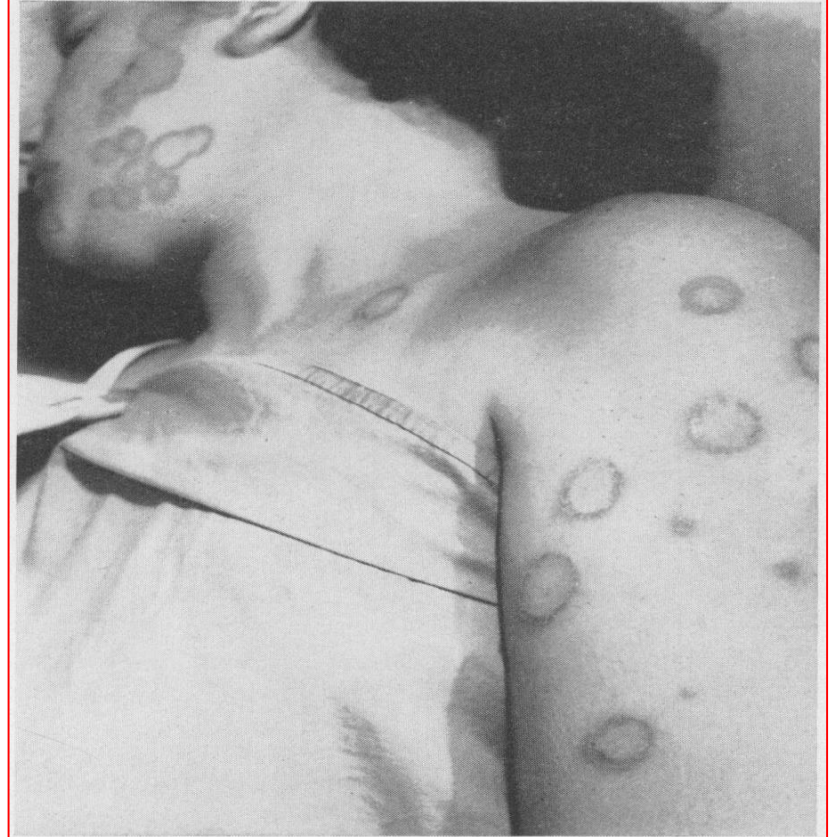
«Adı konulmamış **TEK SAĞLIK** çağrısı...»



Köpekte **M. gypseum** mantarının neden Olduğu Mikotik lezyonlar



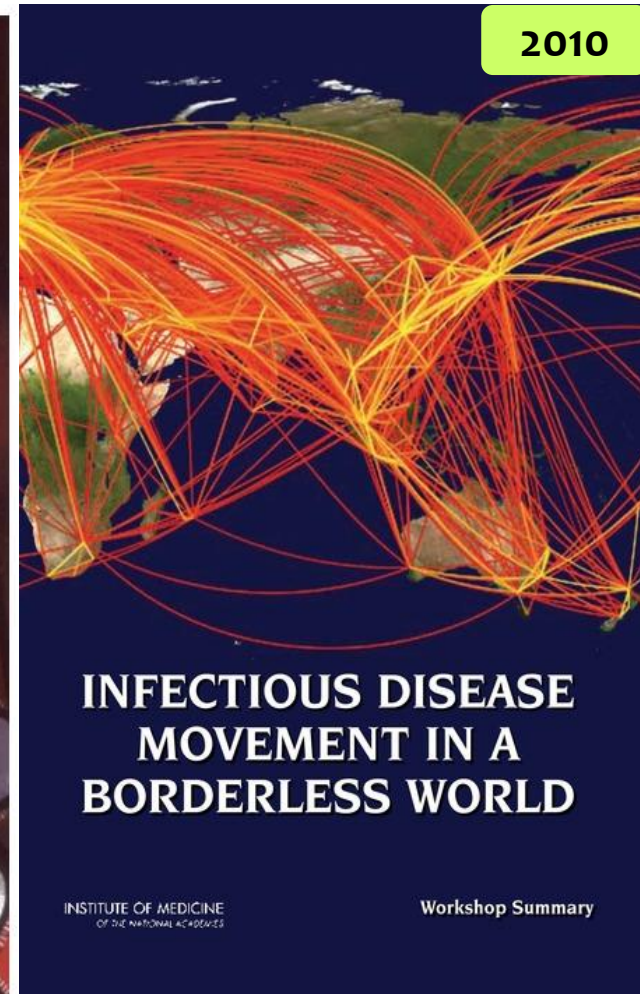
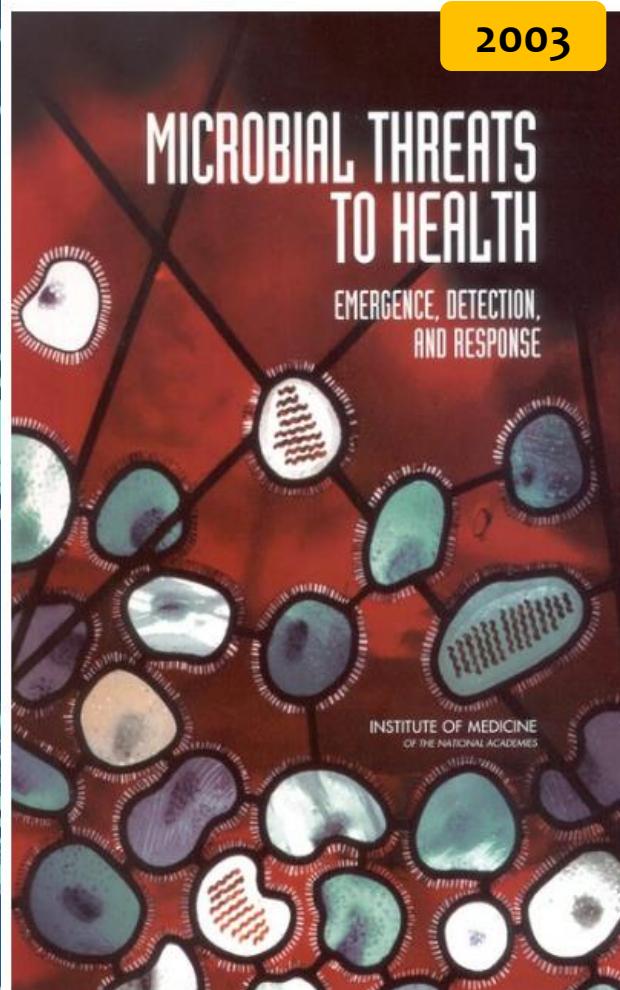
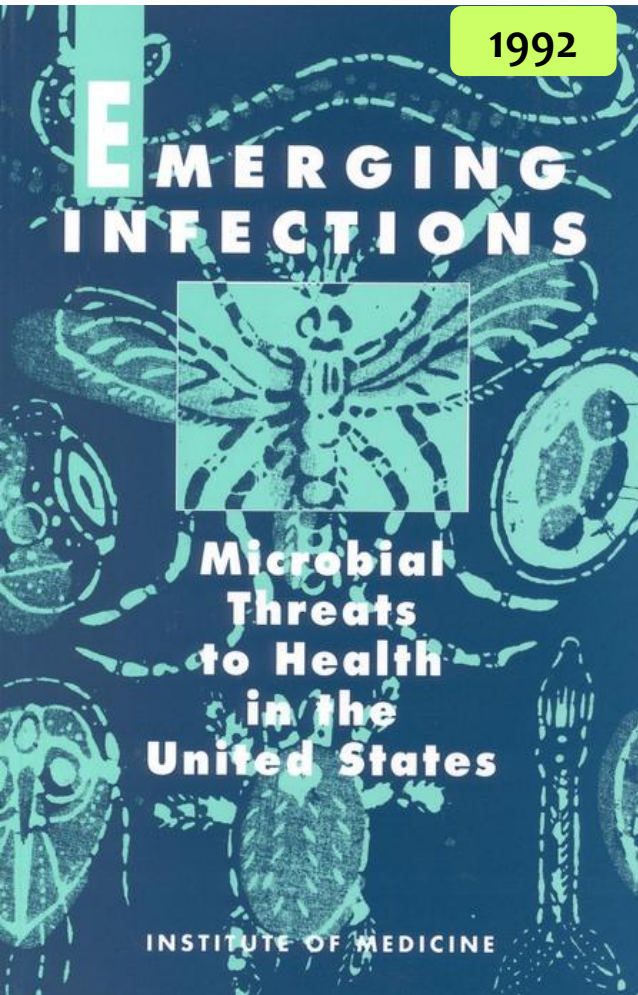
İngiliz **Sette Irkı** Köpeğin Set damak kısmında **Malignent Melanoma**



İnsanda **M. canis** mantarının neden Olduğu Mikotik lezyonlar

Yıl; 1957'ler

1992 --- 2003 ... 2010
YENİÇIKAN ENFEKSİYONLAR,
SAĞLIĞIN MİKROBİYAL TEHDİTLERİ ve
SINIRSIZ DÜNYADA ENFEKSİYON HASTALIKLARININ HAREKETİ





Yeniçıkan Patojenler, YZH

ve Dr. Joshua LEDERBERG'in BİYOTEHDİT ALGISI

- “...Şurası çok açıktır ki, bildiğimize
Yeniçıkan Enfeksiyonlar
hiçbir sınır tanımadan,
bireylerin yaşam tarzı,
kültür, etnik köken veya
sosyoekonomik durumuna
bakmaksızın her yerde,
her yaşıta, herkesi
etkileyebilir.” 2000...



‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...

✓ **BUGÜN**

✓ **21.
Yüzyıl...**



‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

2004: Yaban Hayatı Koruma Derneği,
Ünlü ‘**12 Manhattan İlkelerini**’ Yayınladı...



Symposium Home
Schedule
with presentation links

Symposium topics,
with presentation links:

Introduction
Avian Influenza
Chronic Wasting
Disease
Ebola
Round Table/Closing
Evening Presentation

One World One Health
Homepage



29th September 2004,
The Rockefeller University, Caspary Auditorium

Conference Summary
**One World, One Health: Building Interdisciplinary Bridges to
Health in a Globalized World**

Health experts from around the world met on September 29, 2004 for a symposium focused on the current and potential movements of diseases among human, domestic animal, and wildlife populations organized by the Wildlife Conservation Society and hosted by The Rockefeller



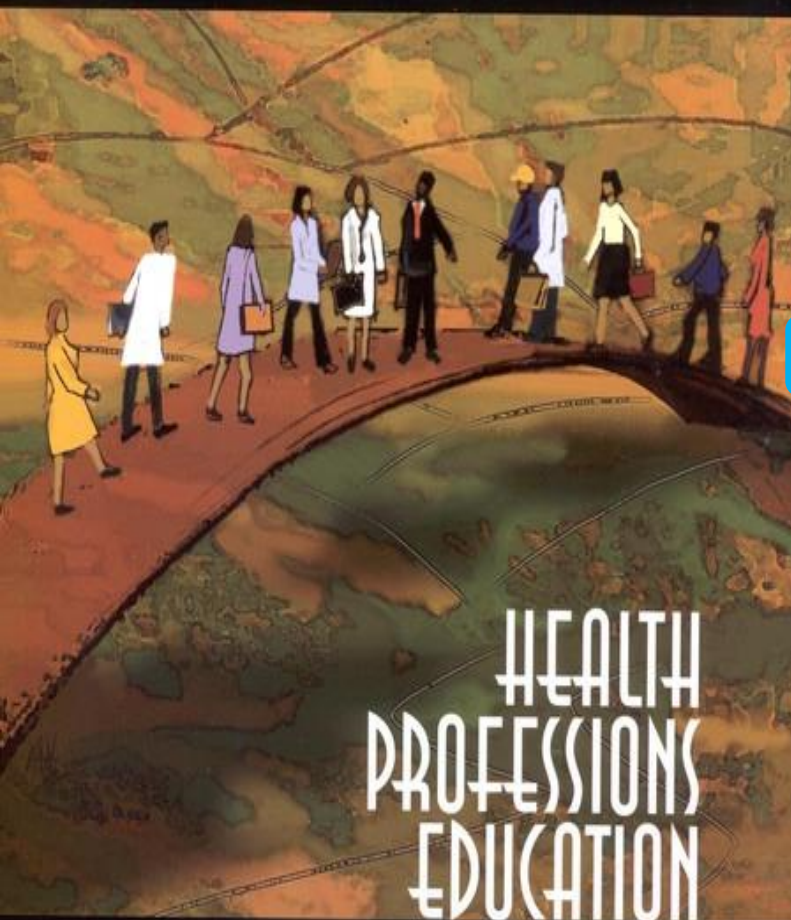
'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

QUALITY CHASM SERIES

IOM, 2003



WCS- 2004



A BRIDGE TO QUALITY

INSTITUTE OF MEDICINE
OF THE NATIONAL ACADEMIES

One World, One Health:

one world • one health

Building Interdisciplinary Bridges - 29 September 2004 - New York City

Symposium Home
Schedule
with presentation links

Symposium topics,
with presentation links:

Introduction

Avian Influenza

Chronic Wasting
Disease

Ebola

Round Table/Closing

Evening Presentation

One World One Health
Homepage



29th September 2004,
The Rockefeller University, Caspary Auditorium

Conference Summary
**One World, One Health: Building Interdisciplinary Bridges to
Health in a Globalized World**

Health experts from around the world met on September 29, 2004 for a symposium focused on the current and potential movements of diseases among human, domestic animal, and wildlife populations organized by the Wildlife Conservation Society and hosted by The Rockefeller



2004, Yaban Hayatı Koruma Derneği, ‘**12 Manhattan İlkesini**’ Yayınladı

- **29 Eylül 2004**'te, New York'ta Rockefeller Üniversitesi'nde bilim insanları (**insan ve hayvan sağlığı uzmanları**)
- “**Küreselleşen Dünyada Sağlıkta Disiplinlerarası Köprülerin İnşası**” başlıklı sempozyumda bir araya geldiler.
- Katılımcılar, insanlar, evcil hayvanlar ve yabani hayvanlar arasındaki ***hastalıkların hareketlerini ve korunma önlemlerini*** tartıştılar.

2007 Pandemik Hazırlık için **Tek Sağlık Yaklaşımı** Önerilmektedir

- **4-6 Aralık 2007** tarihleri arasında, 111 ülke ve 29 uluslararası kuruluşun temsilcileri, **Avian ve Pandemik İnfluenza Uluslararası Bakanlar Konferansı** için **Yeni Delhi Hindistan'**da toplandı.
- Bu toplantıda hükümetler, insan ve hayvan sağlığı sistemleri arasında **pandemi hazırlığı** ve insan güvenliği için bağlantılar kurarak **Tek Sağlık yaklaşımını** daha geliştirmeye teşvik edildi.

2007, Pandemik Hazırlık için Tek Sağlık Yaklaşımı Önerilmektedir

JAVMAnews

AVMA NEWS

August 01, 2007

AMA adopts one-health policy

Physicians' association supports ties with AVMA

By R. Scott Nolen

Posted July 15, 2007

The one-health movement continues to gain momentum after the American Medical Association adopted a policy advocating for closer ties between human and veterinary medicine.

The one-health resolution, passed June 24 during the annual meeting of the AMA House of Delegates in Chicago, calls for more educational and research collaborations between the two professions to help with the assessment, treatment, and prevention of cross-species disease transmission.



Amerikan
Tabipler Birliği
-AMA,
İnsan ve
Veteriner
Hekimliği
Arasında
**Tek Sağlık
desteklemeyi
kabul ediyor**

Dr. Roger K. Mahr, DVM
AVMA Başkanı

○ ‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...

✓ **BUGÜN... 21. Yüzyıl**

1964

- Dr. Calvin SCHWABE
- Dr. Lonnie KING
- Dr. Laura KAHN
- Dr. Rone DAVIS
- Dr. Bruce KAPLAN
- Dr. Jonna MAZET
- Dr. Jakob ZINSSTAG
- Dr. Peter RABINOWITZ

OHI

«**TEK TIP**'tan »
«**TEK SAĞLIK**'a»
evrilme dönemi..

- ✓ Disiplinlerarası,
Disiplinlerötesi
düşünce gelişimi...
- ✓ **YENİÇIKAN**
ZOONOTİK
HASTALIKLAR
- ✓ **EPİDEMİLER** ve
PANDEMİLER ÇAĞI...

2023...

THE LANCET

Volume 380 - Number 9852 - Pages 1881-1936 - December 1-2, 2012

www.thelancet.com

Olası **YZH**'lar Öngörüsü..

1-7 Aralık 2012

7
YIL
ÖNCE

"Endemic and enzootic zoonoses cause about a billion cases of illness in people and millions of deaths every year, and emerging zoonoses are a rising threat to global health."

See Series page 1936

SARS-CoV-2

28 Aralık 2019

Ticks and Turkey
See page 1907

Cefepime versus imipenem
in patients with severe
ulcerative colitis refractory to
intravenous steroids
See page 1909

Effect of the Affordable
Medicines Facility—malaria
(AMFm) on availability, price,
and market share of
artemisinin-based
combination therapies
See page 1910

Articles

Antimicrobial catheters to
reduce urinary tract infection
in adults requiring short-term
catheterisation
See page 1912

Series

Zoonoses 1, 2, and 3:
Ecology: Drivers, dynamic
and control of emerging
vector-borne zoonotic
diseases; Prediction and
prevention of the next
pandemic zoonosis
See pages 1936, 1946, and 1956

**Endemik ve
Enzootik
Zoonozlar,**
insanlarda yaklaşık
bir milyar hastalık
olgusuna ve her yıl
milyonlarca ölüme
neden olur ve
**YENİÇIKAN
ZOOÑOZLAR,**
küresel sağlık
için **ARTAN BİR
TEHDİTTİR.**

SARS-CoV benzeri virüslerin yayılması

TAM BİR SAATLİ BOMBA! (2012)

Zoonoses 3

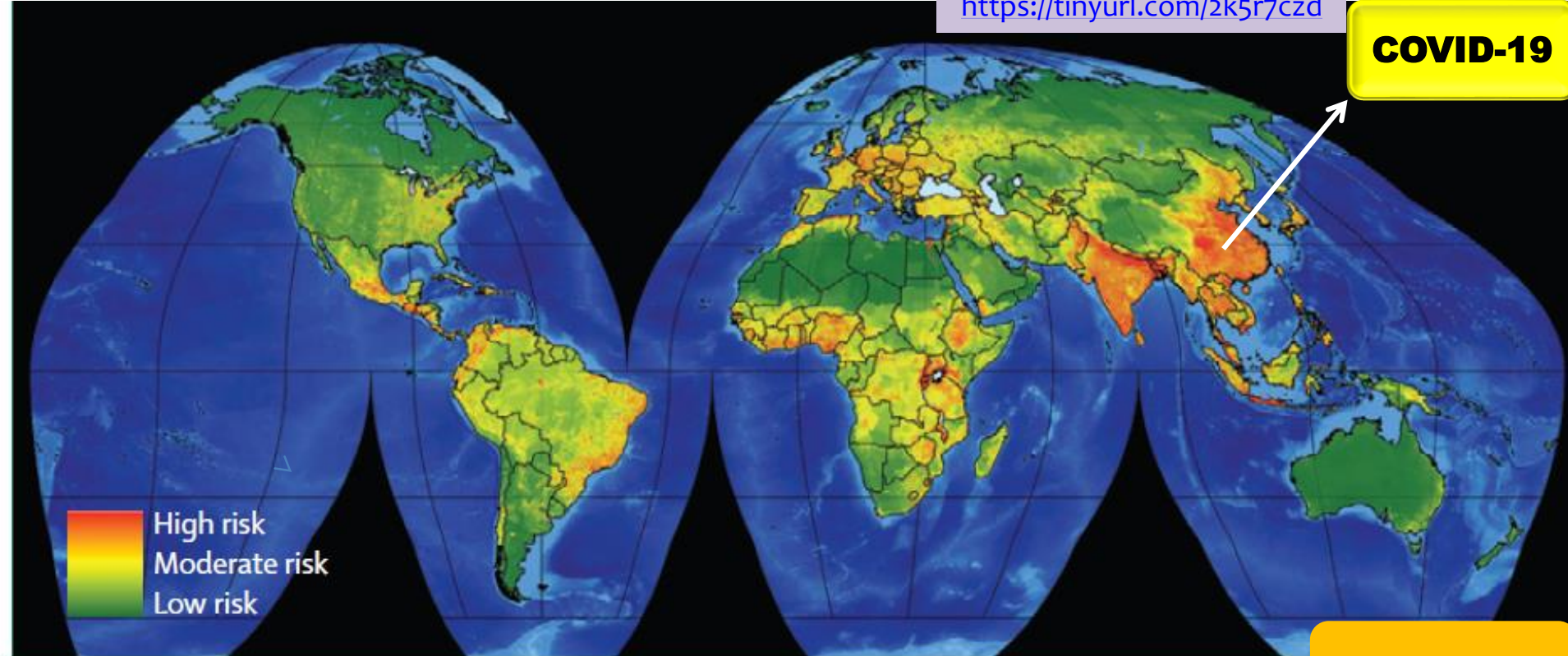
Zoonozlar-3 *Bir sonraki pandemik zoonozun tahmini ve önlenmesi*

Prediction and prevention of the next pandemic zoonosis

Stephen S Morse, Jonna A K Mazet, Mark Woolhouse, Colin R Parrish, Dennis Carroll, William B Karesh, Carlos Zambrana-Torrel, W Ian Lipkin, Peter Daszak

<https://tinyurl.com/2k5r7czd>

COVID-19



NEDEN?

Figure 1: Global hotspots for emerging infectious diseases that originate in wildlife

Dünyada **Tek Sağlık Düşüncesi**nin Tarihsel Gelişimi



Yeryüzündeki yaşamın birbirine bağlı olduğunu kabul eden **Tek Sağlık Düşüncesi**, yol olmalıdır. Bunun için **“yeni nesilleri bu anlamda eğitmeliyiz”**.

1. Porto
Tek Sağlık Günü:
“İklim değişikliği medeniyetin karşı karşıya olduğu varoluşsal tehdittir”

1st Porto One Health Day:
“Climate change is the existential threat that civilization faces”

November 8, 2021

On November 3, ICBAS celebrated the International One Health Day. The “1st Porto One Health Day” brought together experts from various areas of health to

“Halka öğretmek için DAHA FAZLA EĞİTİME İHTİYACIMIZ VAR.

Hükümetler (kamu otoritesi), halkının sağlıklı olmasını, **sağlıklı ve temiz bir çevrede yaşamasını sağlamalıdır.”**

Laura H. Kahn



➤ Konuşma İçeriği

- GİRİŞ
 - Neden ‘Tek Sağlık’ Düşüncesi?... TANIM
 - ‘Tek Sağlık’ Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...
 - ✓ DÜN... 19. ve 20. Yüzyıllar

✓ BUGÜN ... 21. Yüzyıl İlk Çeyrek...

- Dünyadaki Gelişmeler...
- Türkiye'deki Gelişmeler...

✓ GELECEK...



✓ **BUGÜN ... 21. Yüzyıl İlk Çeyrek...**

■ **Dünyadaki Gelişmeler...**



2007 /2008



✓ **BUGÜN ... 21. Yüzyıl İlk Çeyrek...**

■ **Dünyadaki Gelişmeler...**



2007 /2008



Tek Sağlık Girişimi **

Web Sayfası Kurucu ve Yöneticileri (2007/2008)



Laura H Kahn, MD, MPH, MPP



Thomas P. Monath, MD



Bruce Kaplan, DVM

** <http://www.onehealthinitiative.com/index.php>

✓ BUGÜN ... 21. Yüzyıl İlk Çeyrek...

■ Dünyadaki Gelişmeler...



TEK Sağlık Şemsiyesi
TANIM: 2011

TASARIM: 2013

✓ **BUGÜN ... 21. Yüzyıl İlk Çeyrek...**

■ **Dünyadaki Gelişmeler...**



Tek Sağlık Üst-Düzyer Uzman Paneli **TSÜDUP**

Mayıs 2021



YENİ TEK SAĞLIK YAKLAŞIM

WHO/FAO/OIE/UNEP
(1.12.2021)

SEKTÖRLER ve
DİSİPLİNLER

İletişim

TOPLUM

İşbirliği

Eşgüdüm

Kapasite geliştirme

TEK SAĞLIK

ÇEVRE

İNSAN

HAYVAN

Kırsal, Kentsel hareketli topluluklar

Yerel ve ulusal

Kapsayıcılık,
eşitlik ve
erişim

Bölgesel ve Küresel

Sağlıklı ekosistemler

Sağlıklı insanlar

Sağlıklı hayvanlar

RT / 2.12.2021

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

FAO: Gıda Tarım Örgütü

OIE: Dünya Hayvan Sağlığı örgütü

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

TSOEP...



Tek Sağlık Ortak Eylem Planı

**ONE HEALTH
JOINT PLAN OF ACTION
(2022-2026)**

**WORKING TOGETHER FOR
THE HEALTH OF HUMANS, ANIMALS,
PLANTS AND THE ENVIRONMENT**

Üst Düzey **Dörtlü**
tarafından
tasarlanmış olan

TSOEP...

yalnız ve ancak

TSE ile...

yaygınlaştırılabilir.

«Tek Sağlık Düşüncesinin» Geliştirilmesi İle İlgili **YENİLİKLER... KİTAPLAR... (15'den fazla)**

Introduction to One Health

An Interdisciplinary Approach to Planetary Health

Sharon L. Deem • Kelly E. Lane-deGraaf • Elizabeth A. Rayhel



Premier Reference Source

Global Applications of One Health Practice and Care



Tropical Medicine and
Infectious Disease

One Health and Zoonoses

Edited by
John Mackenzie and Martin Jorgensen
Revised Edition of the Special Issue: Pathogens,
Antibiotics and the Environment

www.intechopen.com



One Health

2nd Edition

The Theory and Practice of
Integrated Health Approaches

Edited by
Jakob Zinsstag
Esther Schelling
Lisa Crump

Maxine Whittaker
Marcel Tanner
Craig Stephen



Akio Yamada • Laura H. Kahn
Bruce Kaplan • Thomas P. Monath
Jack Woodall • Lisa Conti Editors

Confronting Emerging Zoonoses

The One Health Paradigm

Springer

LAURA H. KAHN, MD, MPH, MPP

ONE HEALTH

AND THE POLITICS OF
ANTIMICROBIAL RESISTANCE



Ilaria Capua

CIRCULAR HEALTH

Empowering the
One Health Revolution

P C B



Foreword by
Louise O. Fresco

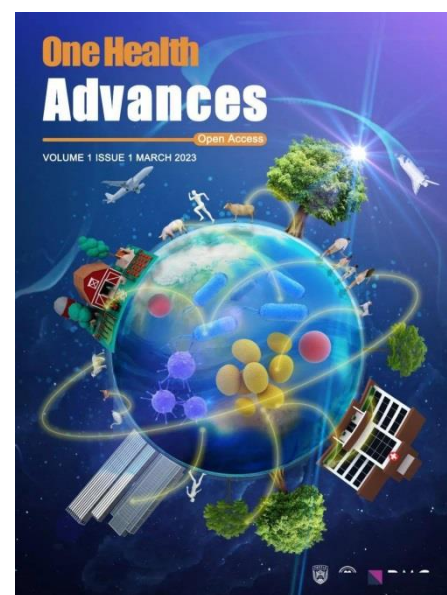
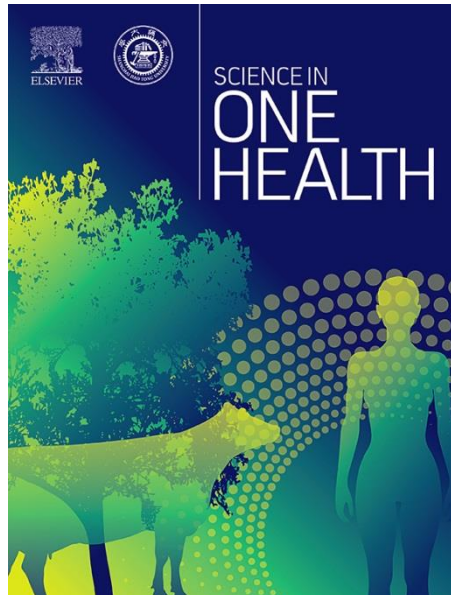
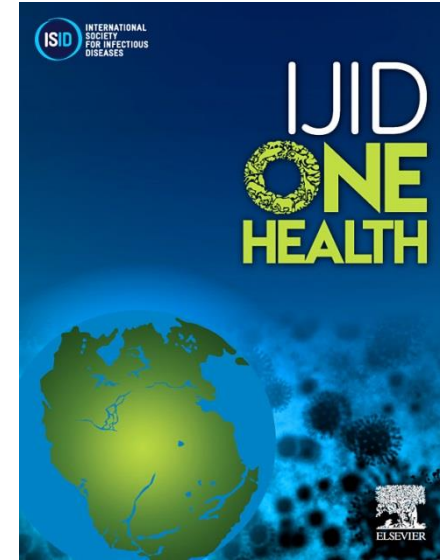
Beyond One Health

From Recognition to Results

Edited by John A. Herrmann • Yvette J. Johnson-Walker



«Tek Sağlık Düşüncesinin» Geliştirilmesi İçin **DERGİLER** (10'dan fazla)



'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

'One Medicine-One Health': An Historic Perspective

World Medical
Journal



'One Medicine-One Health': An Historic Perspective



Bruce Kaplan



Lisa A. Conti



Craig N. Carter



Laura H. Kahn



Thomas M. Yuill



Becky Barrentine



Thomas P. Monath



Helena J. Chapman



Richard Seifman



Jack P. Woodall

Adapted with permission from the One Health Initiative [1]

As we reflect upon the array of global health challenges that affect morbidity and mortality rates, we recognize the need to better understand the determinants of health that influence health outcomes. The One Health concept offers a holistic perspective of the interconnectedness between

human, animal, and environmental health [2] (Figure 1). In short, One Health is defined by the One Health High Level Expert Panel (OHHLEP), supported by the World Health Organization (WHO), Food and Agriculture Organization (FAO), World Organisation for Animal Health (OIE), and the United Nations Environment Programme (UNEP) [2]:

Authors of the One Health Initiative Autonomous pro bono Team

Bruce Kaplan, DVM
Contents Manager/Editor, One Health Initiative website
Co-Founder, One Health Initiative team/website
Sarasota, Florida, United States
bruce@kaplandvm.com

Laura H. Kahn, MD, MPH, MPP, FACP
Co-Founder, One Health Initiative team
Former Research Scholar, Program on Science and Global Security, Princeton School of Public and International Affairs, Princeton University
Bethesda, Maryland, United States
lkahn@alumni.princeton.edu

Thomas P. Monath, MD
Co-Founder, One Health Initiative team/website
Managing Partner & Chief Scientific Officer
Crozet BioPharma LLC
Lexington, Massachusetts, United States
tom.monath@crozetbiopharma.com

Lisa A. Conti, DVM, MPH*
*Deceased 6 November 2020
Read about Dr. Lisa A. Conti <https://onehealthinitiative.com/prominent-one-health-initiative-team-member-and-public-health-leader-dies-at-57/>

Thomas M. Yuill, PhD
Professor Emeritus, Pathobiological Science, Forest and Wildlife Ecology
Director Emeritus, Nelson Institute of Environmental Studies School of Veterinary Medicine
University of Wisconsin-Madison
Madison, Wisconsin, United States
thomas.yuill@wisc.edu

Helena J. Chapman, MD, MPH, PhD
Milken Institute School of Public Health,
George Washington University
Washington, DC, United States
hjchapman@gwu.edu

Craig N. Carter, DVM, PhD
Department of Veterinary Science, College of Agriculture, Food & the Environment
College of Public Health
University of Kentucky
Lexington, Kentucky, United States
craig.carter@uky.edu

Becky Barrentine, MBA
Partner, Head of Business Operations & Communication,
Crozet BioPharma
Lexington, Massachusetts, United States
becky.barrentine@crozetbiopharma.com

Richard Seifman, JD, MBA
World Bank Senior Health Advisor (retired)
Washington, DC, United States
seifmanrichard@gmail.com

Jack P. Woodall, PhD*
*Deceased 2016
Read about Dr. Jack P. Woodall:



AKTÜEL

Arzu TEMİZYÜREK*

**VETERİNER HEKİMLER VE
BEŞERİ HEKİMLER**

TEK SAĞLIK KONSEPTİNE GERİ DÖNÜYOR

Tek Tıp/Tek
Sağlık-One Medicine
terimi; “İnsan ve
hayvan sağlığına
hizmet eden
veteriner hekimleri,
beşeri hekimleri

Son yıllarda zoonoz hastalıkların, sık sık tekrar ediyor olması, bunların tüm dünyada hayvan sağlığını olduğu kadar insan sağlığını da etkilemesi, hem ulusal hem de uluslararası otoriteleri alarma geçirmiştir. Kuş gribi salgınının insanlarda oluşturduğu endişe nedeniyle ve gelecekte insanlığı bekleyen olası sağlık tehditlerinin önüne geçilebilmesi adına, dünyanın belirli bölgelerinde hem insan sağlığı hem de hayvan sağlığı ile ilişkili olan meslek dallarının zoonoz hastalıklarla ilgili ortak çalışmalar yürütülmesi için meslekleri

✓ **BUGÜN ...**

21. Yüzyıl
İlk Çeyrek...

■ **Türkiye'deki
Gelişmeler...**

2007'de
«TEK SAĞLIK»
Terimi Türkçe'de
kullanıma girdi...



✓ **BUGÜN ...**

21. Yüzyıl
İlk Çeyrek...

■ **Türkiye'deki
Gelişmeler...**

TVHB ve TTB

‘Tek Dünya Tek Sağlık’,

Ortak Bildirge Sonucu (25 Nisan 2009)

- 1.Tarım ve Köyişleri ve Sağlık Bakanlıkları arasında tek sağlık konseptine uygun **etkin bir sistem oluşturulmalıdır.**
- 2.Tarım ve Köyişleri ve Sağlık Bakanlıkları bünyesinde aktif ve güçlü bir; **Veteriner Halk Sağlığı birimi oluşturulmalıdır.**
- 3.Ulusal Zoonoz Komitesi daha **etkin hale getirilmelidir.**
- 4.Zoonotik hastalıklara ilişkin epidemiyolojik çalışmalar artırılmalı ve **entegre bir veri tabanı oluşturulmalıdır.**
- 5.Tıp ve Veteriner fakülteleri ile araştırma enstitüleri arasında **tek sağlık konseptine** yönelik açılımlar yapılmalı ve **işbirliği geliştirilmelidir. (14 yıl...)**

İzmir Veteriner Hekimler Odası Veteriner Halk sağlığı Çalışma Grubu

1993



2006

- İzmir Veteriner Hekimler Odası VHS Grubu

2011

- İzmir Veteriner Hekimler Odası I. Veteriner Halk Sağlığı Çalıştayı



2011

- Dünya Veteriner Hekimlik Eğitiminin 250. Yıldönümü Etkinliği



2012

- İzmir Vet. Hekimler Odası Tek Sağlık; Süt ve Süt Ürünleri Çalıştayı



2012

- Vet. Hekimler Derneği 82. yıl anısına Türkiye'de Veteriner Halk Sağlığı Durumu ve Geleceği



2014

- Vet. Hekimler Derneği Osman Nuri Koçtürk Veteriner Halk sağlığı Çalıştayı



Çalışma Grubumuz :

8 Prof., 5 Doç, 4 Dr. Öğr. Üyesi., 23 Vet Hek. Olmak üzere toplam **40 üyesi** bulunmaktadır.

İzmir Veteriner Hekimleri Odası

Veteriner Halk Sağlığı Yayını, Yayın No:2018/1

ZOONOZLARLA MÜCADELEDE VETERİNER HALK SAĞLIĞI VE TEK SAĞLIK



Editörler

Prof. Dr. Vet. Hekim Osman YILMAZ
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi

Doç. Dr. Vet. Hekim Sibel OYMAK
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Vet. Hekim Adnan SERPEN
İzmir Veteriner Hekimleri Odası Veteriner Halk Sağlığı
Çalışma Grubu Sekreteryası Görevlisi

İzmir/ Mart 2018

27.10.2020

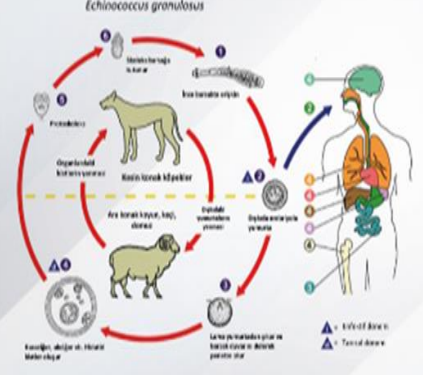
Tek Sağlık - IIRPA

55



DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

2019
TEK SAĞLIK ÇALIŞTAYI
“KİST HİDATİK”



Echinococcus granulosus

1. Kistlerin oluşumu ve büyümesi
2. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
3. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
4. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

5. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
6. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
7. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

8. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
9. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
10. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

11. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
12. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
13. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

14. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
15. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
16. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

17. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
18. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
19. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

20. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
21. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
22. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

23. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
24. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
25. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

26. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
27. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
28. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

29. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
30. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
31. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

32. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
33. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
34. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

35. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
36. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
37. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

38. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
39. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
40. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

41. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
42. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
43. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

44. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
45. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
46. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

47. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
48. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
49. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

50. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
51. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
52. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

53. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
54. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
55. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

56. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
57. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
58. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

59. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
60. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
61. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

62. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
63. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
64. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

65. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
66. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
67. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

68. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
69. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
70. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

71. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
72. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
73. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

74. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
75. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
76. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

77. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
78. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
79. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

80. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
81. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
82. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

83. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
84. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
85. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

86. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
87. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
88. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

89. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
90. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
91. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

92. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
93. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
94. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

95. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
96. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
97. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

98. Kistlerin büyümesi ve parçalanması
99. Kistlerin parçalanması ve larvaların yayılması
100. Larvaların yayılması ve kistlerin oluşumu

12 Haziran 2019 İZMİR

Prof. Dr. Osman YILMAZ' dan alınmıştır.

ULUSAL TEK SAĞLIK SEMPOZYUMU



Ulusal Tek Sağlık

Sempozyumu ve Çalıştayı

21-23
Kasım 2019



Sempozyum Yeri: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 50. Yıl Salonu
Kayıt Ücreti: 300 TL (KDV Dahil)
Lisans-Lisansüstü-Tıpta Uzmanlık Öğrencileri Kayıt Ücreti: 25 TL (KDV Dahil)
İletişim: tmc@tmc-online.org

II. ULUSAL TEK SAĞLIK GÜNLERİ

Ankara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 50. Yıl Salonu

22 - 24 Kasım 2023

https://www.tmc-online.org/Uploads/Editor/files/Ulusal_Tek_Saglik_Sempozyumu_ve_Calistayi_Kitabi_2019.pdf

“TEK SAĞLIK” SANAL KONFERANSI

Açılış Konuşmaları

📅 03 Kasım Perşembe

🕒 09.00-09.45



TÜBİTAK



01
NİSAN
2022

09.00- 17.00

ÇEVİRİMİÇİ
ZOOM
TOPLANTISI

TOPLANTI
KİMLİĞİ:
898 4823 3537

GİRİŞ ŞİFRESİ:
684210

**TÜRKİYE'DE
TEK SAĞLIK**
Sorunlar ve Çözüm
Önerileri **ÇALIŞTAYI**

İNSAN SAĞLIĞI
ÇEVRE SAĞLIĞI
HAYVAN SAĞLIĞI

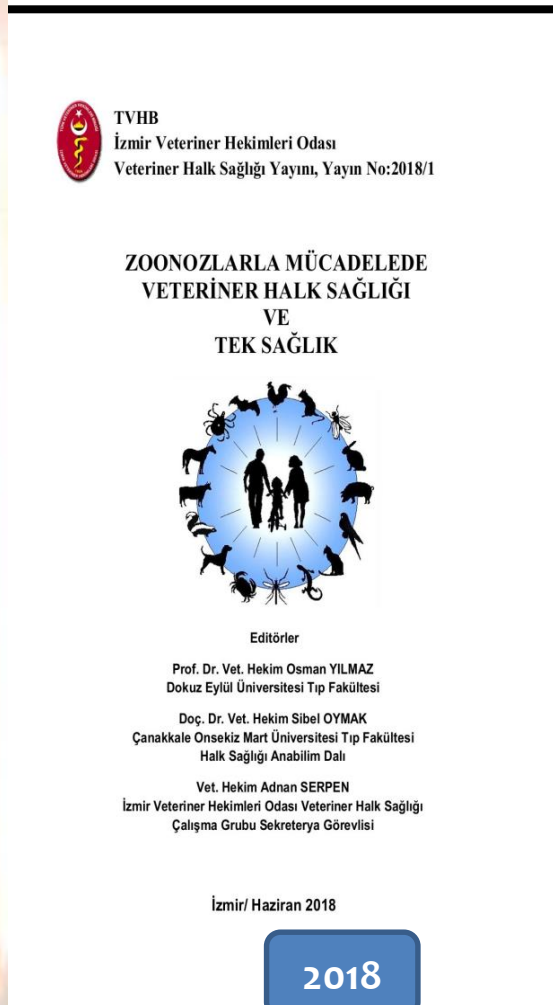
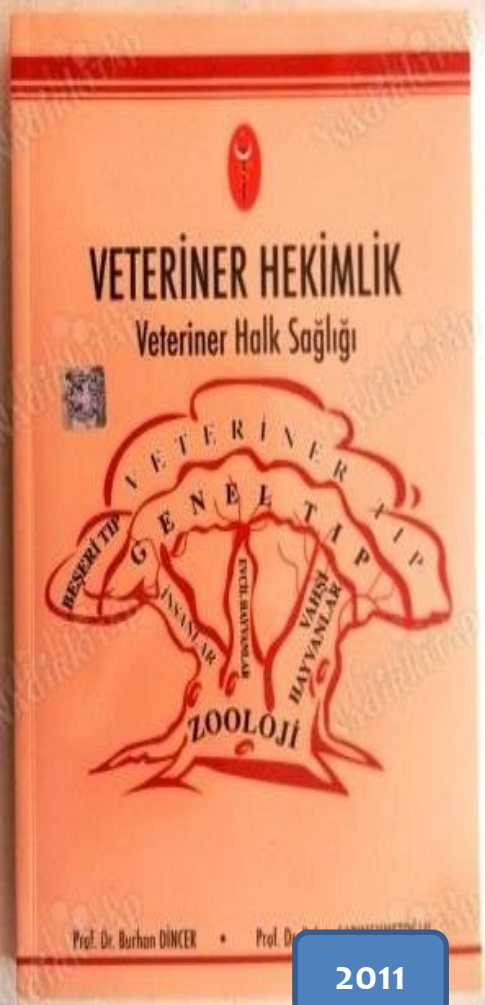


DÜZENLEYEN KURUM
Veteriner Hekimler Derneği



«Tek Sağlık Düşüncesinin» Geliştirilmesi İle İlgili YENİLİKLER... TÜRKÇE KİTAPLAR...

■ Türkiye'deki Gelişmeler...



2023



- ✓Çevre Sağlığı,
- ✓Tek Sağlık,
- ✓Gezegen Sağlığı...

➤ **HANGİ**

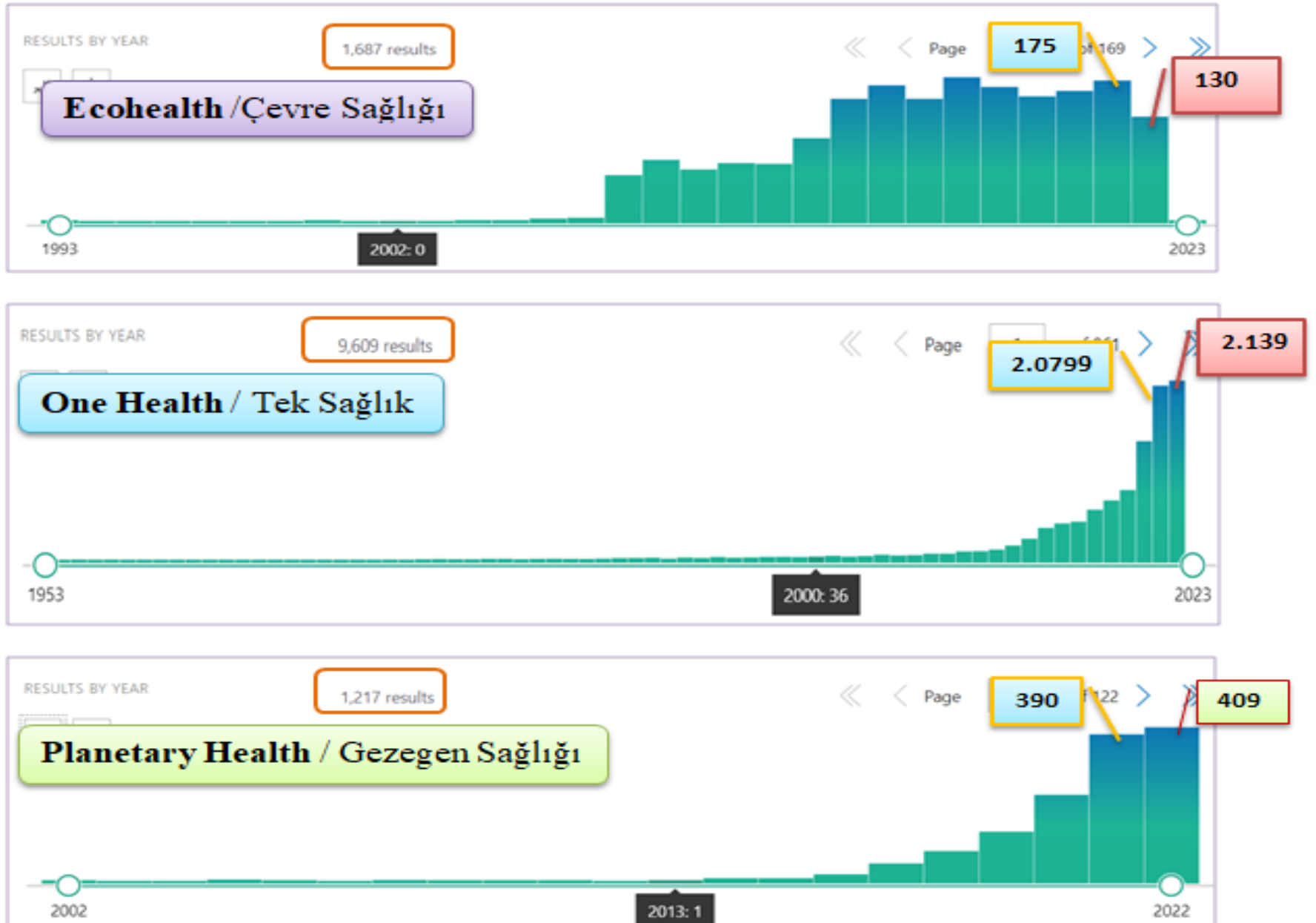
‘SAĞLIK’ ?

**Kullanım
Yönelimleri...**

Protein
Discovery
Mapping
DNA
Immunology
Spillover
BSL-2
Biosecurity
Field
Disinfection
LAI
Health
Parasites
Genotype
Carrier
DURC
Zoo
H

OneHealth

PubMed'te “Ecohealth /Çevre Sağlığı”, “One Health / Tek Sağlık” ve “Planetary Health / Gezegen Sağlığı” Kavramlarının Kullanım Sıklığı (29.11.2022)



MİKROBİYAL TEHDİTLERLE GELEN SORGULAMA!

Yeniçikan Zoonotik Hastalıklar:

*Hayvan-İnsan Arayüz İlişkisini
Yeniden Düşünmeli miyiz?*

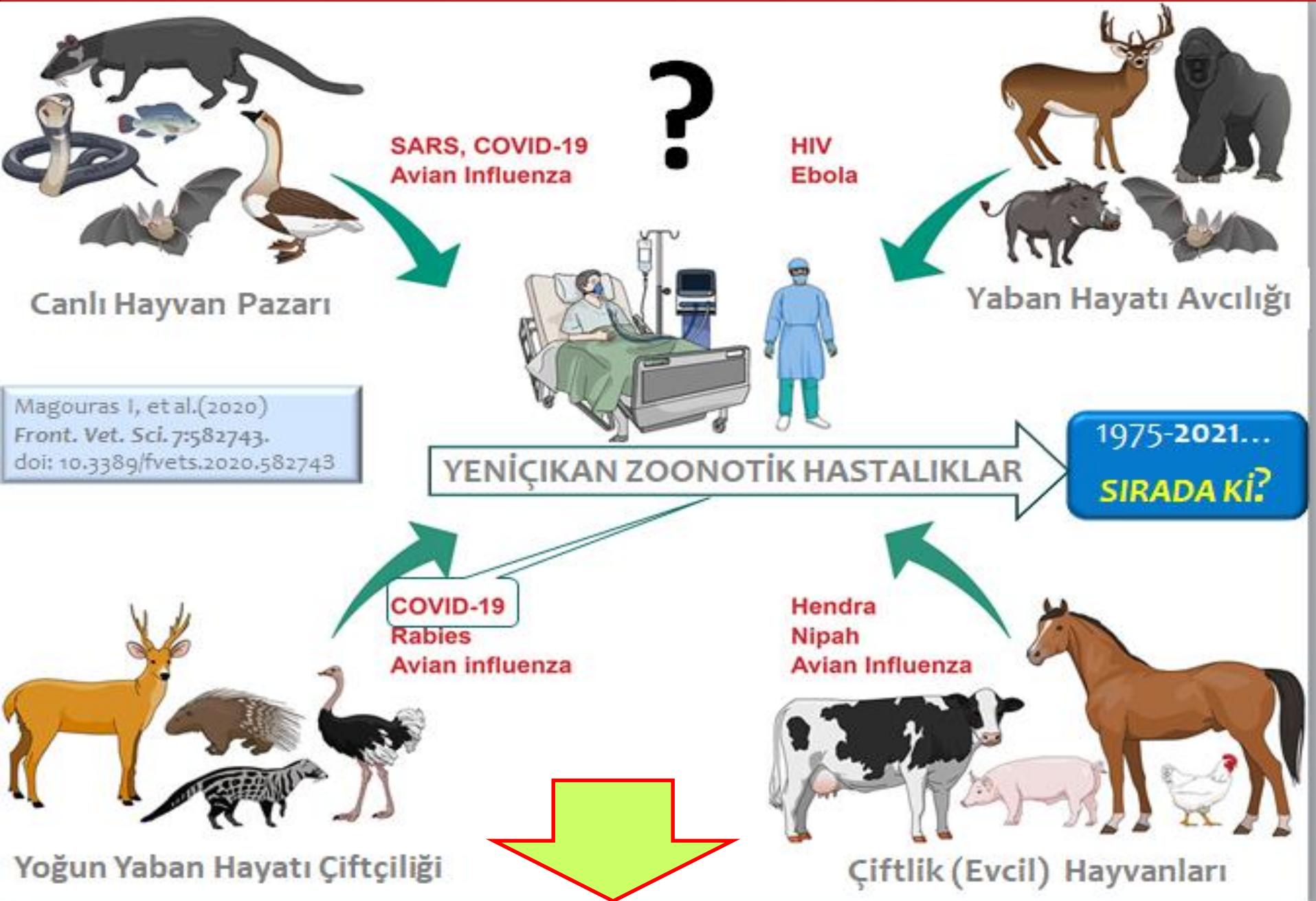


**NEDEN?
Şimdi?**

**Emerging Zoonotic Diseases: Should
We Rethink the Animal-Human
Interface?**

Ioannis Magouras^{1}, Victoria J. Brookes^{2,3}, Ferran Jori⁴, Angela Martin⁵, Dirk Udo Pfeiffer¹
and Salome Dürr⁶*

ANTROPOSEN ÇAĞININ Son yarısında GELİNER NOKTA...



Tek Sağlık Düşüncesi ve Çözüm Bekleyen **KSS**'ler...

□ ANTROPOJENİK TEHDİTLER...



**ENDOKRİN
BOZUCULAR ve
ÇOCUK SAĞLIĞI**
ONLINE SEMPOZYUMU
20 ARALIK 2020



Son Başvuru
17 Aralık



<https://www.lokmanhekim.edu.tr/etkinlik/endokrin-bozucular-ve-cocuk-sagligi/>

Detaylı Bilgi için: sem@lokmanhekim.edu.tr

ENDOKRİN BOZUCULAR VE ÇOCUK SAĞLIĞI SEMPOZYUMU

20 ARALIK 2020



TEK SAĞLIK, Yalnızca ‘Zoonozlar’ veya ‘Salgınlar’ için doğmamıştır...



LHUSEM
Lokman Hekim Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

LHUTUAM
Lokman Hekim Üniversitesi Translasyonel Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi

**LOKMAN HEKİM
ÜNİVERSİTESİ
ECZACILIK
FAKÜLTESİ**

KATILIM BELGESİ

Sayın **Rüştü TAŞTAN**

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ile
LHÜ Translasyonel Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi (LHUTUAM) ve Sürekli Eğitim
Merkezi (LHUSEM) iş birliği ile 20 Aralık 2020 tarihinde düzenlenen

“Endokrin Bozucular ve Çocuk Sağlığı”
Online Sempozyumuna katılmıştır.

Prof. Dr. Belma GÜMÜŞEL
Sempozyum Başkanı

Prof. Dr. Bülent GÜMÜŞEL
Rektör

1962- 2011

50 yıl sonra...

NEDEN?

DDT'siz yılları "Başlatan" **Kahraman!**

Çevrebilimci **Rachel Carson**



**"İnsan doğanın
bir parçasıdır ve
onun doğaya karşı
savaşı, kaçınılmaz**

<http://www.rachelcarson.org/> olarak

**kendine karşı bir
savaştır."**

Rachel Carson

**SESSİZ
BAHAR**

ABD ESKİ BAŞKAN YARDIMCILARINDAN
Al Gore'un ÖNSÖZÜYLE

ÇEVRE EDITÖRÜ
Çağrı GÜLER



**RACHEL
CARSON**

PALME YAYINCILIK

**SILENT
SPRING**



THE CLASSIC THAT LAUNCHED
THE ENVIRONMENTAL MOVEMENT

**RACHEL
CARSON**

Introduction by LYNDIA LEEBA / Afterword by EDWARD R. BILSON

**SESSİZ
BAHAR**

ABD ESKİ BAŞKAN YARDIMCILARINDAN
Al Gore'un ÖNSÖZÜYLE

ÇEVRE EDITÖRÜ
Çağrı GÜLER



**RACHEL
CARSON**

PALME YAYINCILIK

Rüştü Taştan, DVM, PhD; 20.12.2018



Tek Sağlık,



“Yalnızca Mikrobiyal Fırtınaya Karşı Stratejik Savunma mıdır?”



Yrd. Doç. Dr. Rüştü TAŞTAN
Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

rtastan@kocaeli.edu.tr

Umuttepe Yerleşkesi

27 Mayıs 2015

27.05.2015

RT / 27.5.2023 / 8 YIL ...

Değerli Okur,
TAM 8 YIL ÖNCE
(27.5.2015'de) ve
COVID-19'dan
4 yıl önce
verdiğim
konferansta
sormuşum
bu soruyu...

Şimdi, Lütfen birlikte soralım; *Neden İnsan patojenlerinin % 61'den fazlası hala zoonoz ve tehdit saçıyor! Neden bu patojenlerin %75'den fazlası Yeniçikan Zoonotik Hastalık etkeni!... İklim değişikliği tehdit olmaya devam ediyor...*

Siz Ne dersiniz?

TEK SAĞLIK olmadan bu tehditler durdurulabilir mi?

İnsan ve Veteriner Hekimliği arasındaki Tek Tıp yaklaşımları için düşünülen doğal yakınsama ve örtüşme alanları (King, TA, 2021).

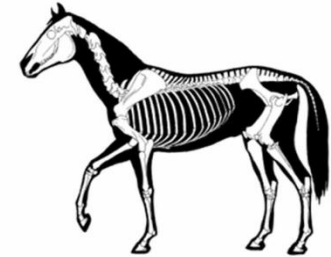
Emerging Topics in Life Sciences (2021)

<https://doi.org/10.1042/ETLS20200353>



Kanser
Enfeksiyon
Kontrolü
Antimikrobiyal
Direnç (**AMD**)
Beyin ve spinal
hastalıklar
Kas İskelet
Hastalıkları
Yenileyici
(Rejeneratif) **Tıp**
Diyabet
Obezite
ve diğer
hastalıklar.

.....



‘Tek Sağlık’ / ‘Tek Patojenez’

Tek Hekimlik

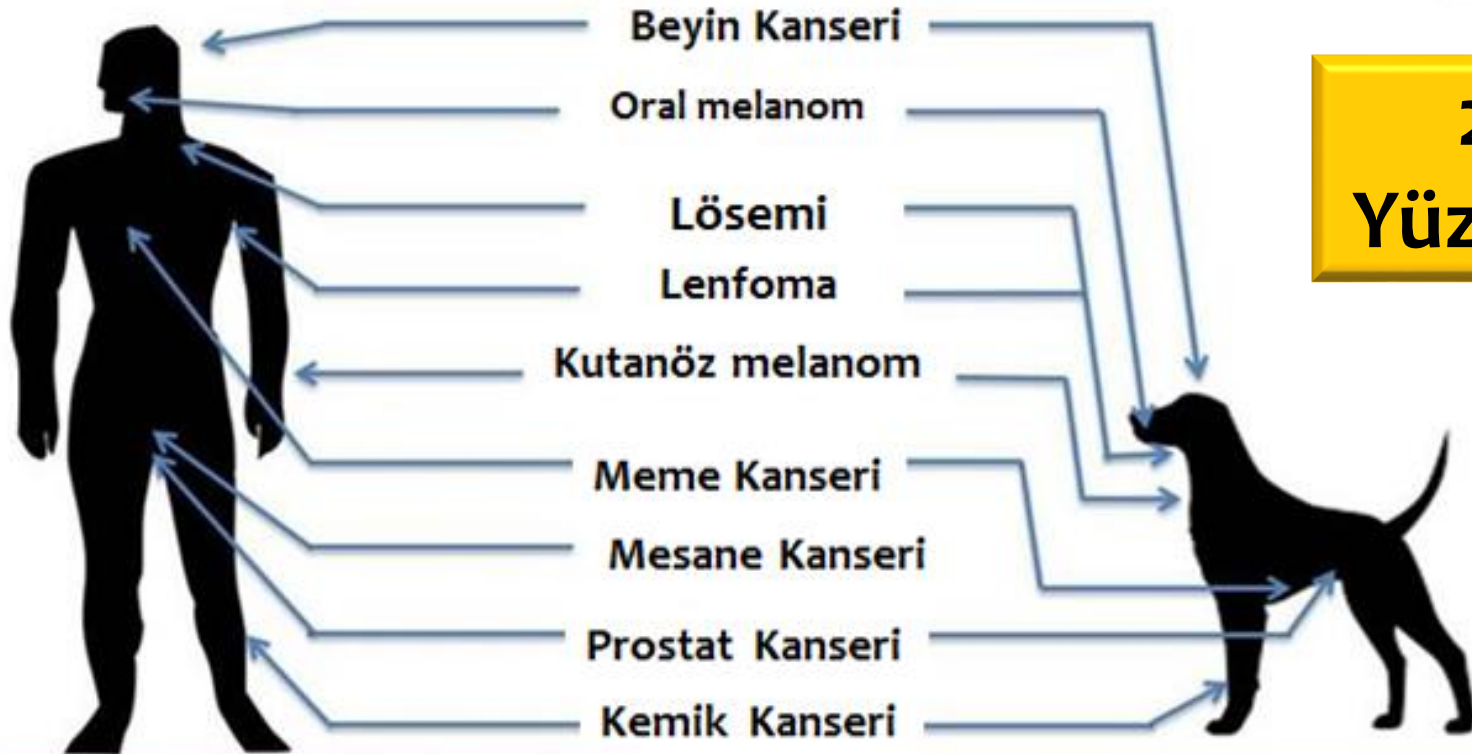


Tek Patogenez

RT, 2018

KAYNAK: <http://rstb.royalsocietypublishing.org/content/370/1673/20140231>

**21.
Yüzyıl...**



~ Her yıl 1.66 milyon tanı konuluyor.
(~500 olgu /100.000 Popülasyon)

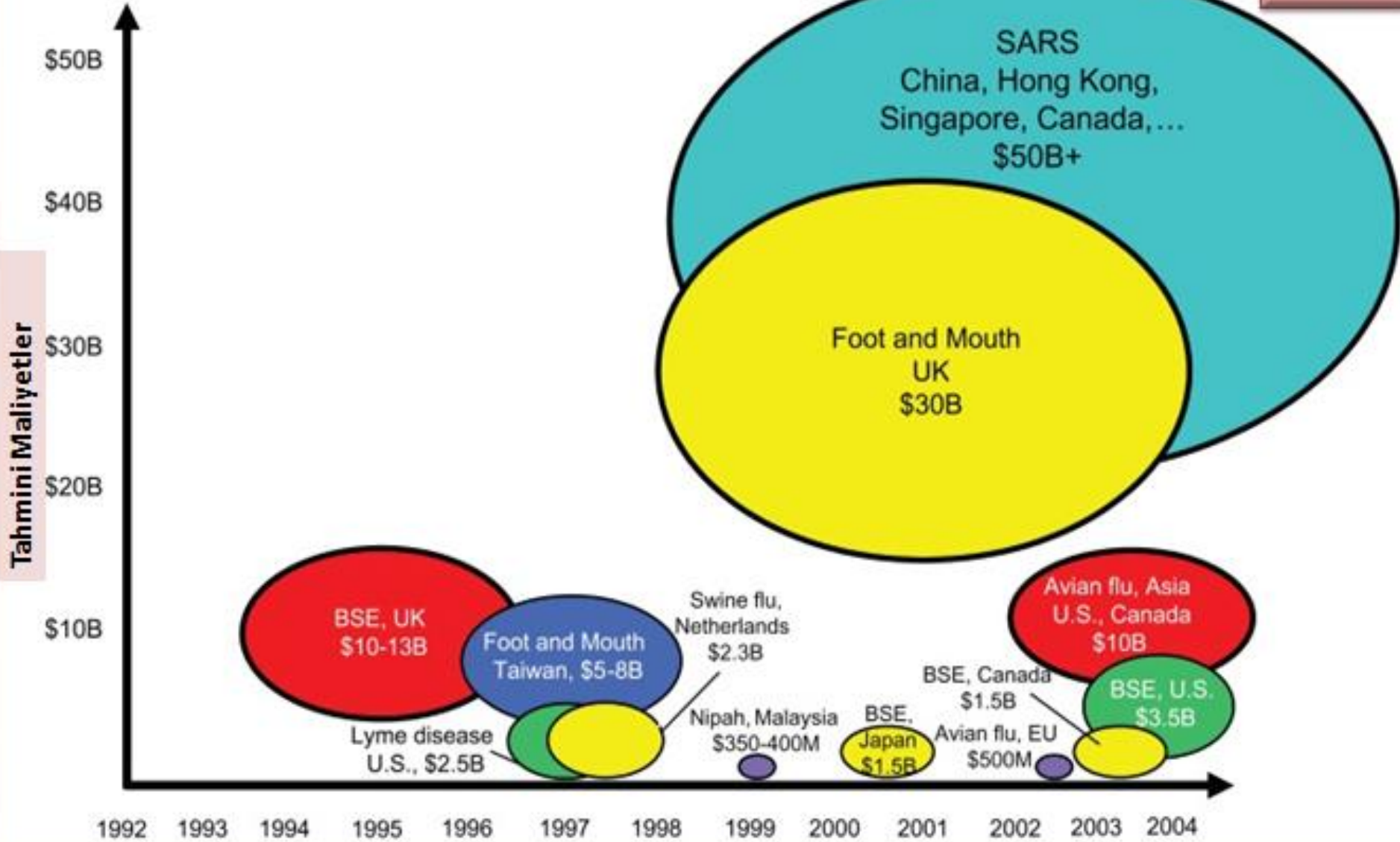
Her yıl 4.2 milyon tanı konuluyor.
(≥5.300 Köpek/100.000 Popülasyon)

**TEK SAĞLIK, Yalnızca ‘Zoonozlar’ veya
‘Salgınlar’ için DOĞMAMIŞTIR...**

- **TEK SAĞLIK yaklaşımı**
 - **Önleyicidir,**
 - **Ekonomiktir,**
 - **Stratejiktir...**

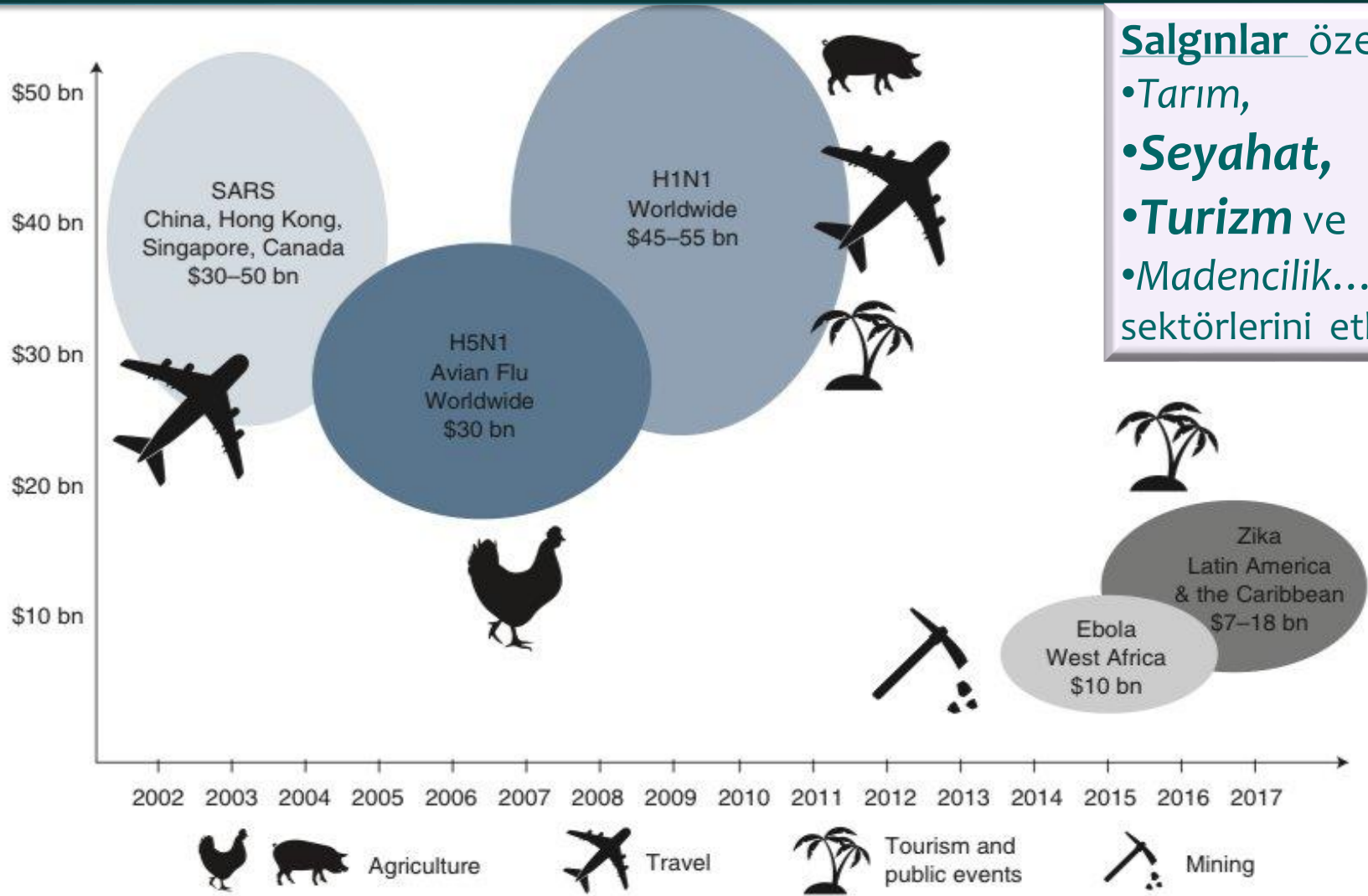
Yeniçikan Enfeksiyon Salgınları ve Ekonomik Sonuçları

RT, 2018



Enfeksiyon Hastalıklarının Ekonomik Etkilerine Örnekler.

Tahmini Maliyetler



Salgınlar özellikle

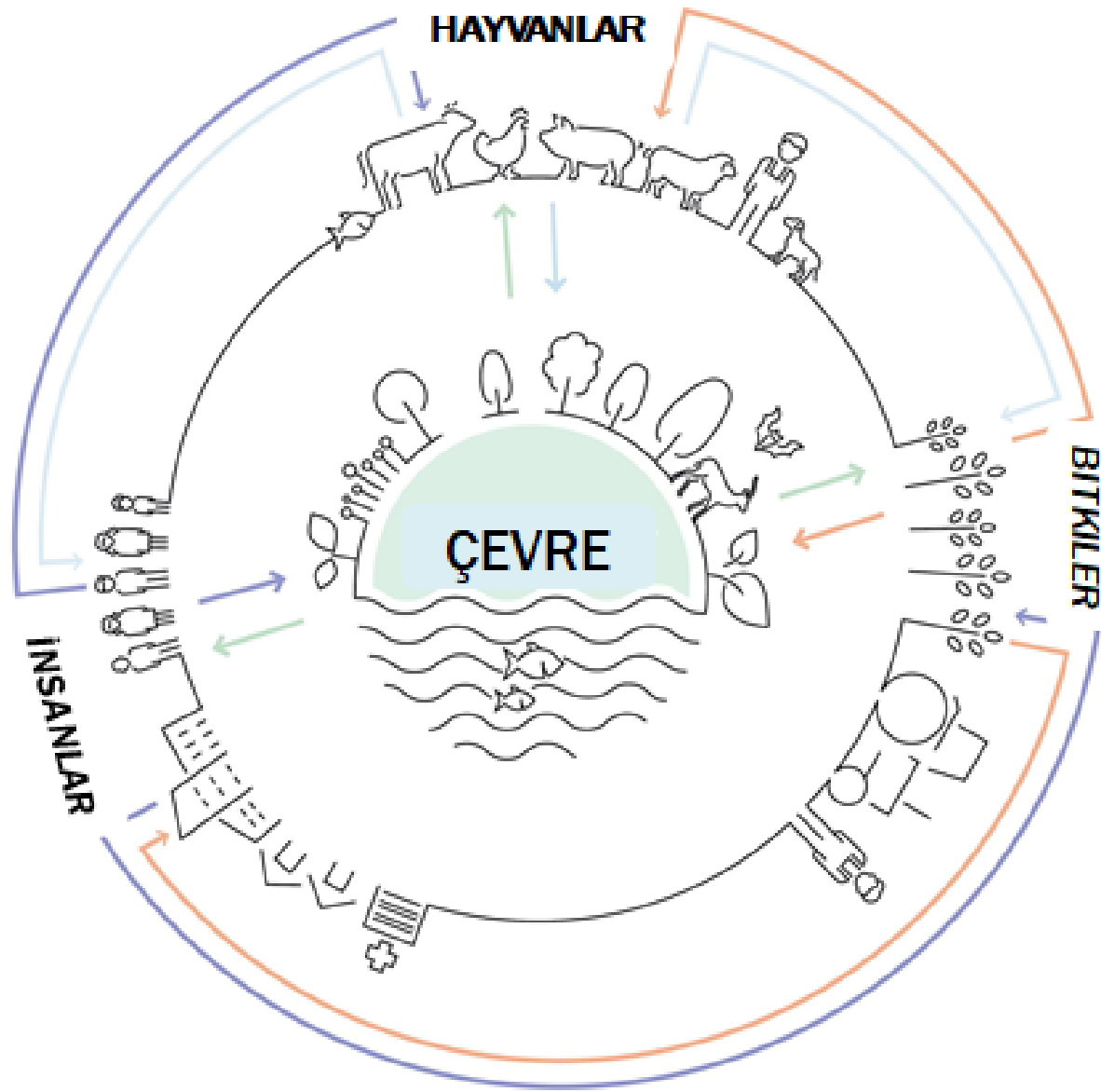
- Tarım,
- Seyahat,
- Turizm ve
- Madencilik... sektörlerini etkiler.

KAYNAK:

http://www.onehealthinitiative.com/publications/Final%20One%20Health%20Brief_Web.pdf



<https://www.youtube.com/watch?v=usx2mFnjizs&t=1694s>



TEK SAĞLIK;

İNSANLAR,
HAYVANLAR,
BİTKİLER,
ÇEVRE...

olarak

*hepsi birbirleriyle
bağlantılı*

*olmasına karşın,
SAĞLIK ANLAYIŞINI*

*yalnızca 'insan
merkezli'*

*düşünmek ve
yaklaşmak bir*

*eksiklik, bir çelişki
değil mi?*

TEK SAĞLIK... KAYNAK:

RT / 14.2.2023

<https://tinyurl.com/2efanlgv>



Spillover
BSL-2
Biosecurity
Field
OneHealth
Health
Parasites
Transmiss
Genotype
Quaranti
Carrier
Bacteri
DURC
Zoonose
Host

➤ KARŞILAŞTIRMALI

‘TEK
SAĞLIK’
TANIMLARI

'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek



AVMA ve AMA'ya Göre

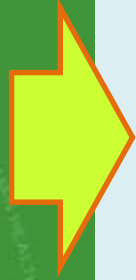
TEK SAĞLIK:

İnsanlar, Hayvanlar ve Çevremiz için en uygun sağlık elde etmek amacıyla *yerel, ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte* çalışılan **çoklu disiplinlerarası** anlayış, **ortak çaba**dır.

Veya

(Yeni bir "**düşünce sistemi**dir.")

(AVMA, AMA: 15 Temmuz 2008)



American Veterinary Medical Association

One Health :
A New Professional Imperative

İlk Bilimsel Tanım

One Health Initiative Task Force :
Final Report

July 15, 2008



One Health
World Health Through Collaboration

➤ **CDC** (Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri)'ne **Göre**

TEK SAĞLIK:

*insanlar, hayvanlar, **bitkiler** ve **ortak çevreleri** arasındaki bağlantıyı kabul ederek optimal sağlık sonuçlarına ulaşma hedefiyle yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde işbirliği içinde çalışan, **çoksektörlü** ve **disiplinlerarası** bir yaklaşımdır.*

➤ **TSK**'na (One Health Commission) Göre

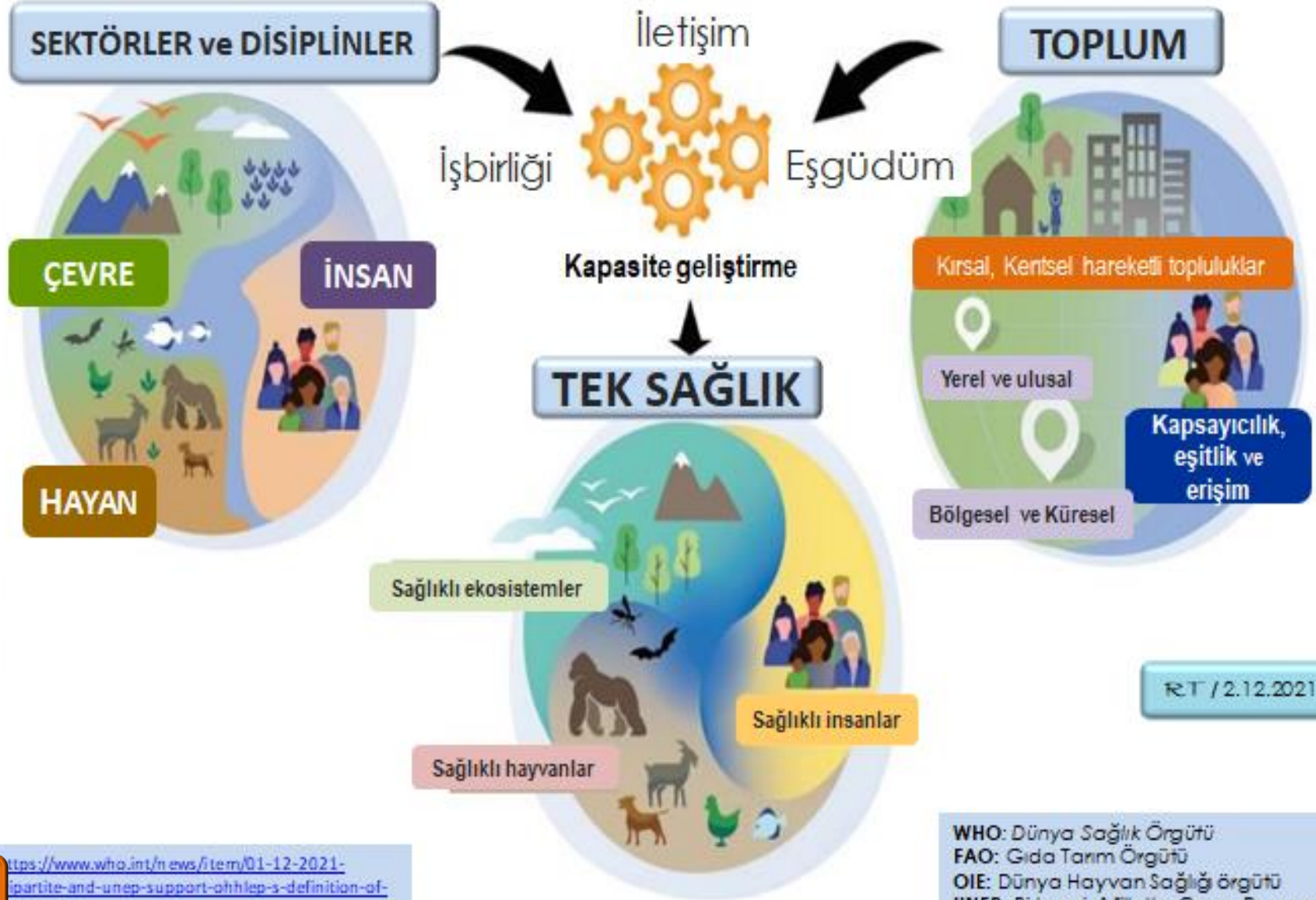
TEK SAĞLIK:

*insanlar, hayvanlar, **bitkiler** ve ortak çevreleri* arasındaki bağlantıları kabul ederek **optimal sağlık** ve **gönenç** sonuçlarına ulaşmak için yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde **işbirliği içinde** çalışan, **çoksektörlü ve disiplinlerötesi** bir yaklaşımdır.

'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

göre;

YENİ TEK SAĞLIK Yaklaşımı

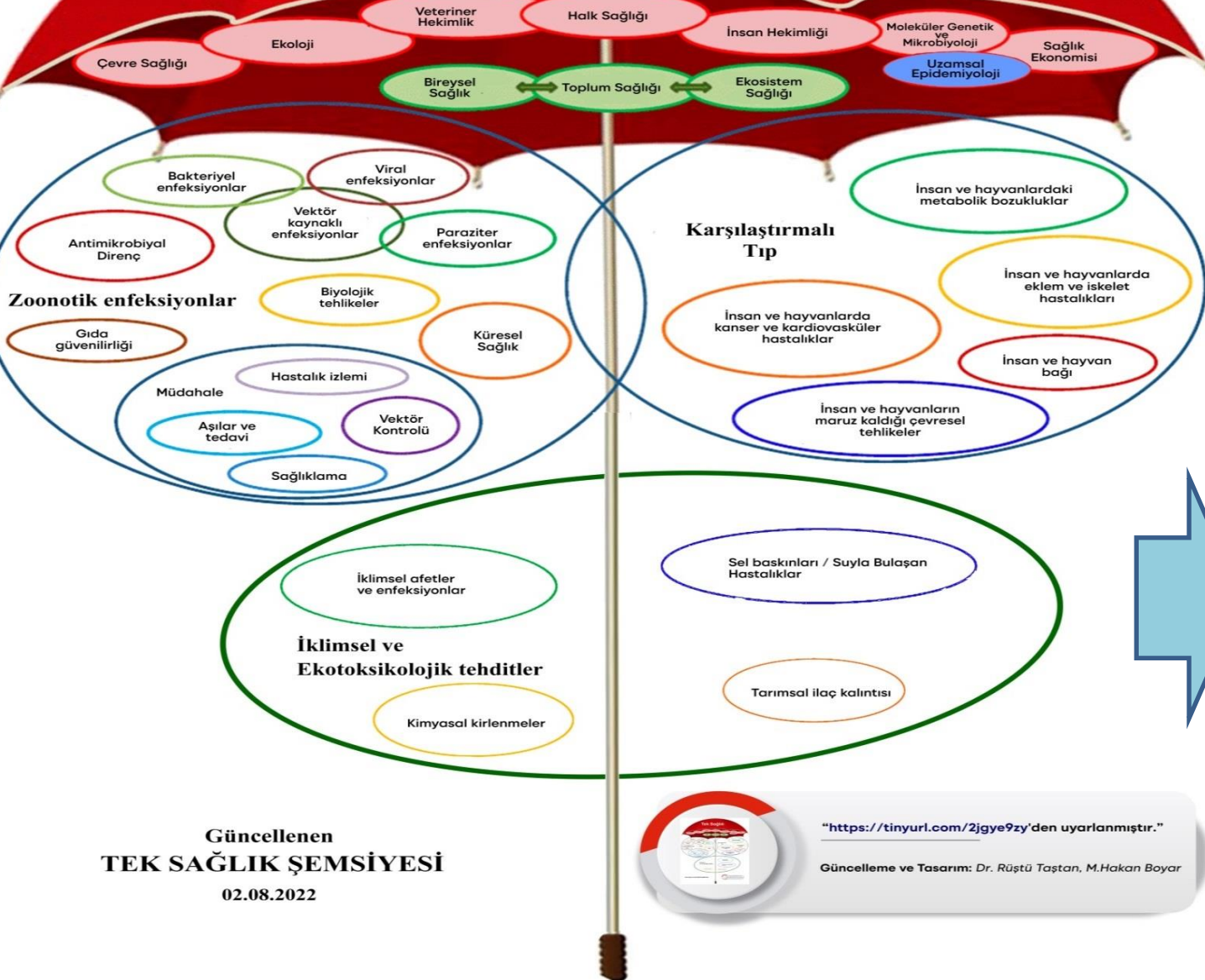
WHO/FAO/OIE/UNEP
(1.12.2021)

<https://www.who.int/news/item/01-12-2021-partite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>

WHO: Dünya Sağlık Örgütü
FAO: Gıda Tarım Örgütü
OIE: Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü
UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

Tek Sağlık

**TEK SAĞLIK;
önleyici ve
koruyucu sağlık
hizmetlerini
ÖNCELER...**



Güncellenen
TEK SAĞLIK ŞEMSİYESİ
02.08.2022



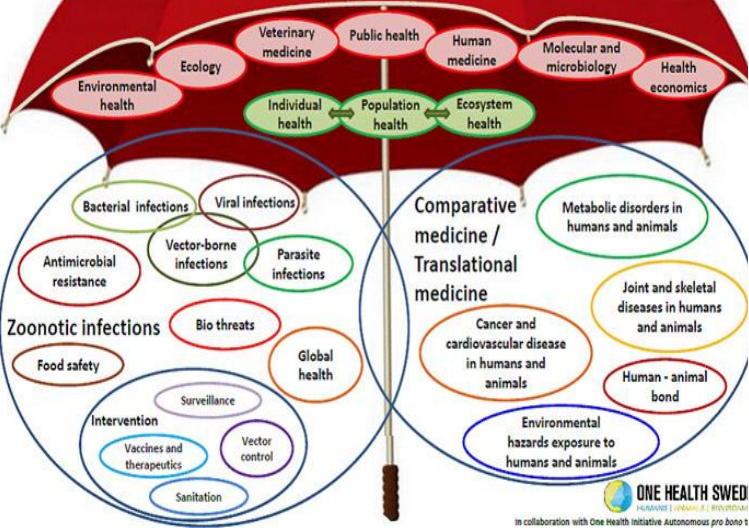
"<https://tinyurl.com/2jgye9zy>'den uyarlanmıştır."

Güncelleme ve Tasarım: Dr. Rüşü Taştan, M.Hakan Boyar



2012

One Health



2022

Tek Sağlık



İklimsel afetler ve 'artçı' enfeksiyonları, Aşırı Hava olayları, Sel baskınları ve Su ile bulaşan hastalıklar, (Leptospiroz, Tularemi, Kriptosporidiyoz, Giardiyaz) Kimyasal kirleticiler, Tarımsal ilaç kalıntıları, Endokrin Bozucu Kimyasallar vb.

Güncellenen
TEK SAĞLIK ŞEMSIYESİ
02.08.2022

"<https://tinyurl.com/2jgye9zy>'den uyarlanmıştır."

Güncelleme ve Tasarım: Dr. Rüştü Taştan, M.Hakan Boyar

ANTROPOJENİK STRESÖRLER

(insanın, 'insancıl olmayan' doğa tahribatları / insafsızlıkları)

VE

SAĞLIĞIN YENİ TEHDİTLERİNDE ARTIŞ ve SONUÇLAR...

❑ NEDENLER...

- İklim Değişikliği,
- Herbisit ve Pestisit kullanımı,
- Besin Kirliliği,
- Ormansızlaştırma,
- **Vektör Konak etkileşimleri,**
- Büyük orman yangınları,
- **Küresel seyahatler,**
- **Ekoturizm faaliyetleri,**
- Çarpık kentleşme ve
- Kentsel yeşil alan azalması
- Aşırı Hava olayları vs.

ANTROPOJENİK STRESÖRLER

❖ SONUÇLAR...

- Aşırı yağışlar,
- Selbaskınları,
- Su kaynaklı enfeksiyonlar,
- Besin zehirlenmeleri,
- Kuraklık,
- Vektörel ekolojik bozulmalar,
- **Vektör Kaynaklı Hastalıklar,**
 - Leyşmazniyaz,
 - Kırım-Kongo/KKKA,
 - Borreliyo, WNV-ateşi
 - CHIKV-ateşi, ZIKV-ateşi...vs.
- **Kentsel zoonozlar...**
 - Toksoplazmoz,
 - Bartonelloz,
 - Erlihiyoz,
 - Leptospiroz ... vs.

IPCC 6.DR'da **TEK SAĞLIK!**

IPCC Sixth Assessment Report
Impacts, Adaptation and Vulnerability

ABOUT ›

RESOURCES ›

DOWNLOAD ›



2022

7

Health, Wellbeing and
the Changing Structure
of Communities

<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>

Coordinating Lead Authors: Guéladio Cissé (Mauritania/Switzerland/France), Robert McLeman (Canada)

Lead Authors: Helen Adams (United Kingdom), Paulina Aldunce (Chile), Kathryn Bowen (Australia), Diarmid Campbell-Lendrum (United Kingdom), Susan Clayton (USA), Kristie L. Ebi (USA), Jeremy Hess (USA), Cunrui Huang (China), Qiyong Liu (China), Glenn McGregor (United Kingdom/New Zealand), Jan Semenza (Sweden), Maria Cristina Tirado (USA/Spain)

HAİDP (IPCC)

2. Çalışma Grubu Raporu

7. Bölümünde;

METİNDE 2 yerde

TEK SAĞLIK (One Health) ve

KAYNAKLARDA 11 yerde

One Health geçmektedir.



Artwork credit

Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability

The Working Group II contribution to the IPCC Sixth Assessment Report assesses the impacts of climate change,

Akademik Dünyada İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve ZOONOZLAR Farkındalığı ve Yönelimler (2022)



Leal Filho, W., Ternova, L., Parasnis, S. A., Kovaleva, M., & Nagy, G. J. (2022). **Climate Change and Zoonoses: A Review of Concepts, Definitions, and Bibliometrics.** *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2), 893.

«İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ,
HALK SAĞLIĞI KRİZİDİR»...

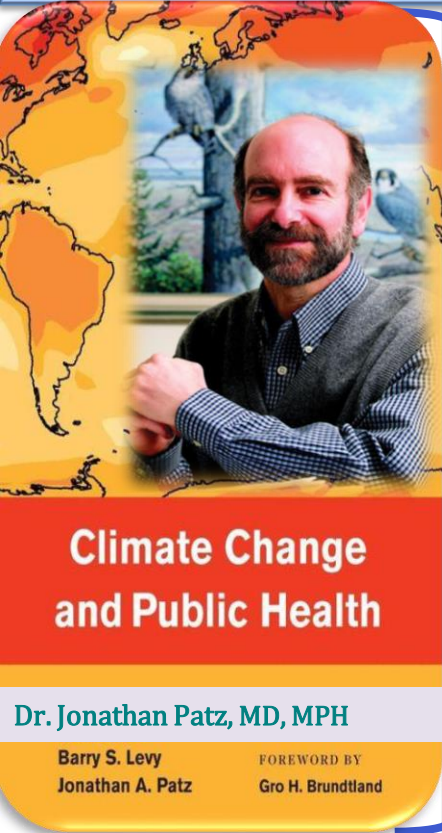
«Tek Sağlık ve
Biyogüvenlik Dersimden alıntıdır...»

Rüştü Taştan, DVM PhD, 5.6.2022

*...İklim değişikliği sağlığı çokyönlü,
sessizce ve derinden etkilemektedir...*

«İklim değişikliği
kesinlikle bir

halk sağlığı krizidir.»



<https://ghi.wisc.edu/staff/jonathan-patz/>

2018

Dr. Jonathan Patz, MD, MPH

"Küresel iklim kriziyle yüzleşmek,

**hayatımızın en büyük insan sağlığı fırsatıdır ve
bu zorlukla vüzlesmemeyi aöze alamayız."**

'Tek Sağlık' Düşüncesinin Gelişimi: Dün, Bugün ve Gelecek

"Tek Sağlık - Tek Gezegen - Tek Toplum" Konferansı , 12-15 Ekim 2023 MARDİN

○ 'Tek Sağlık' Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi...

✓ GELECEK... 21. Yüzyıl ve SONRASI



Karmaşık Sağlık Sorunlarına Tek Sağlık Yaklaşımı ve Disiplinlerötesi Temelde Dönüştürücü Sonuçlar

Dönüştürücü Sonuçlar

Tek Sağlık

- Refah
- Doğa
- Sürdürülebilirlik
- Gıda Güvenliği
- Mikrobiyal tehditler
- AMD
- Salgın yönetimi
- Kentsel zoonozlar
- EBK / Ekotoksikoloji
- İklimsel afetler



- Sistem temelli bir bakış açısı benimseme
- **Korunma tedaviden daha iyidir**
- Doğal sınırlar ve ekosistemler içerisinde çalışma

1 Gelecekteki
pandemi ve salgın
riskinin azalması

2 Daha yüksek üretkenlik,
dayanıklılık,
sürdürülebilir
doğal çevre

3 İyileştirilmiş ekolojik
hizmetler, biyolojik
çeşitliliğin korunması,
kirlilik kontrolü

4 Daha kaliteli, izlenebilir
gıda ve yeşil
sürdürülebilir
tüketim

5 İklim değişikliğini
azaltma ve uyum
kapasitesinin
iyileştirilmesi

Tek Sağlık Düşüncesi...

RT / 26.1.2021

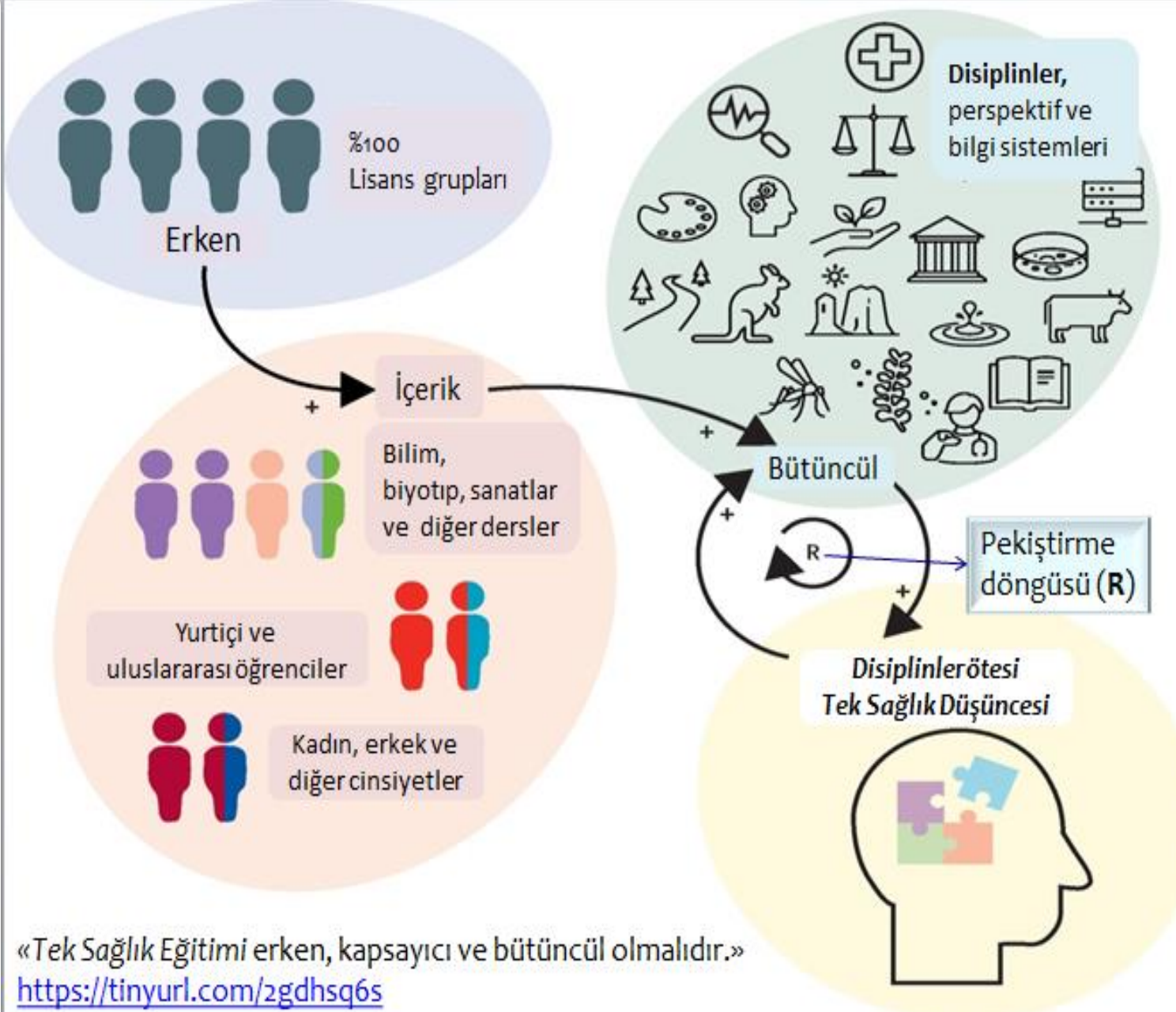
*İnsanlığın yaşamsal deneyimleri, bilgi birikimi ve güncel bilimsel veriler ışığında söylenebilir ki; **Tek Sağlık**, 'Antroposen Çağının Karmaşık Sağlık Sorunlarını' disiplinlerötesi yaklaşımla çözme potansiyeline sahip, riskleri azaltma, olası tehditleri önleme ilkeleriyle öne çıkan, çokludisiplinlerarası ve mesleklerarası işbirliği temelinde gelişen bir 'düşünce sistemidir'. **Tek Sağlık**, yüzyıllardır süregelen ve *günümüzde* 'Biyolojik Tehditler ve Pandemik Salgınlar Fırtınası'na dönüşen, kronikleşmiş sağlık problemlerinin üstünü örtmede kullanılacak **moda bir «kavram»** veya 'yeni paradigmanın' *farkındaymış gibi* yansıtılan, «basit iki sözcük» değildir, olmamalıdır da."*

Sonuçlar... (2018)

Tek Sağlık: Küresel İklim Değişikliğini ve Yeniçikan Zoonotik Hastalıkları Önlemenin Vazgeçilmez Seçeneği

Küresel İklim Değişikliği (KİD), çokyönlü zararlarıyla artış eğiliminde olan, son yarım yüzyılda ciddi ekolojik felaketlere yol açan sağlık sorunudur. İklim Değişikliğinin tetiklediği tsunamiler, sel baskınları, deniz taşkınları gibi hastalık yapıcı ekolojik faktörler çokboyutlu riskler taşımaktadır. KİD'nin sürekliliği yalnızca ekolojik, iklimsel değil, aynı zamanda hayvan ve insan sağlığı bakımından küresel ölçekli sosyoekonomik sorunlara yol açan sağlık tehdididir. **Günümüzün** **çokbileşenli sorunlarından biri –belki en etkili- epidemik ve/veya pandemik zoonozlardır.** Özellikle 1975'lerden sonra meydana gelen enfeksiyon salgınları, doğrudan toplum sağlığını, dolaylı olarak tarım ve hayvancılık ekonomilerini, turizm sektörünü ve bunlarla bağlantılı endüstri kollarını etkilemektedir. Benzer şekilde, antropojenik, sosyoekolojik kökenli yeni enfeksiyonlar **–Yeniçikan Zoonotik Hastalıklar(YZH'lar)-** ile yaşamın hemen her alanında karşılaşılmaktadır. Bu dinamik mikrobiyal tehditler, 21. yüzyılda daha karmaşık hale gelmiş, bu tehditlerin geleneksel bilimsel yaklaşımla önlenmesi olanaksızlaşmıştır. Bugün, YZH'ların 21. yüzyılın en “karmaşık sorunlarından” olduğunu görmek ve yeni çözüm arayışlarına yönelmek kaçınılmaz olmuştur. Bu yeni çözüm yollarından biri **işlevselleştirilmiş Tek Sağlık'tır.**

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ...TSE



TSE
TEK
SAĞLIK
EĞİTİMİ

«Tek Sağlık Eğitimi erken, kapsayıcı ve bütüncül olmalıdır.»

<https://tinyurl.com/zgdhsq6s>

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ...TSE

- *İHÇ-sağırlığını* tehdit eden çevresel faktörlerin büyük çoğunluğu **antropojeniktir**.
- **Yeniçikan Zoonotik Patojenlerin** yol açtığı **YZH**'ler doğada, doğal ekolojik değişmeler ile antropojenik stresörlerin sinerjisinden doğan mikrobiyal tehditlerdir.
- Yakın geleceğin olası **risklerini azaltmak**, tehlikeleri önlemek için geleneksel sağlık yaklaşımını ve tehdit algılarından öte **bütüncül bir yaklaşımı –TSD-işlevselleştirmek rasyonel bir çözüm** olacaktır.

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ...TSE

- Sağlık alanında, sağlık eğitimi ve yönetiminde ***Tek Sağlık Düşüncesini*** işlevselleştirmek ve kaçınılmaz olmuştur.
- **KİD**'nin süregiden yıkıcı etkilerini azaltmak, ortadan kaldırmak ve olagelen **ekolojik** ve **mikrobiyolojik tehditlerini önlemek**,
- Olası **sosyoekonomik, sosyokültürel yansımaları** veya sonuçları **hafifletme** yaklaşımlarının,
- Sağaltımdan çok daha ekonomik ve **yararlı** olduğunu hesaba katılmalıdır.

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ...TSE

- ***Tek Sağlık Eğitimi*** insan sağlığının yanısıra, ***İHÇ-arayüzündeki zararlı etkileri / etkileşimleri*** anlatmak,
- ***Günümüzün ve yakın geleceğin hekimlerini, sağlık çalışanlarını disiplinlerötesi yaklaşımla eğiterek,***
- ***Olası KSS'lerle mücadelede mesleklerarası işbirliği kültürüne hazırlamaktır.***

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ... **TSE**

- **TEK SAĞLIK EĞİTİMİ...**
- **Ekolojik,**
- **Mikrobiyolojik** ve
- **Klimatolojik** yaşamsal tehditlere karşı *düşüncede ve davranışta **değişim** ve devrim demektir.*
- Bu değişim sağlanılmadığı sürece *öngöremediğimiz **pandemiler,**
ekolojik tehditler ya da afetler olacaktır.*

SONUÇ ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ... **TSE**

- ✓ TSE'ni **acilen** uygulamaya koymamanın kaçınılmaz ve **yaşamsal zorunluluk** olduğunu **anlaşılmalı ve mesleklerarası /disiplinlerarası işbirlikleri** eyleme konulmalıdır...
- ✓ **ÇÜNKÜ...**

‘SONSÖZ’ OLARAK....



Cheryl Stroud

“...Herkes sağlıklı olana kadar hiçbir tür, alan veya sektör sağlıklı değildir. Çünkü her şey birbirleriyle bağlantılıdır.”

Cheryl Stroud, DVM, PhD



World Medical
Journal

Official Journal of The World Medical Association, Inc. Nr. 3, September 2023

vol. 69

World Medical
Journal

**Interview with the Executive Director
of the One Health Commission**

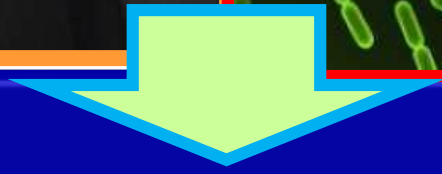
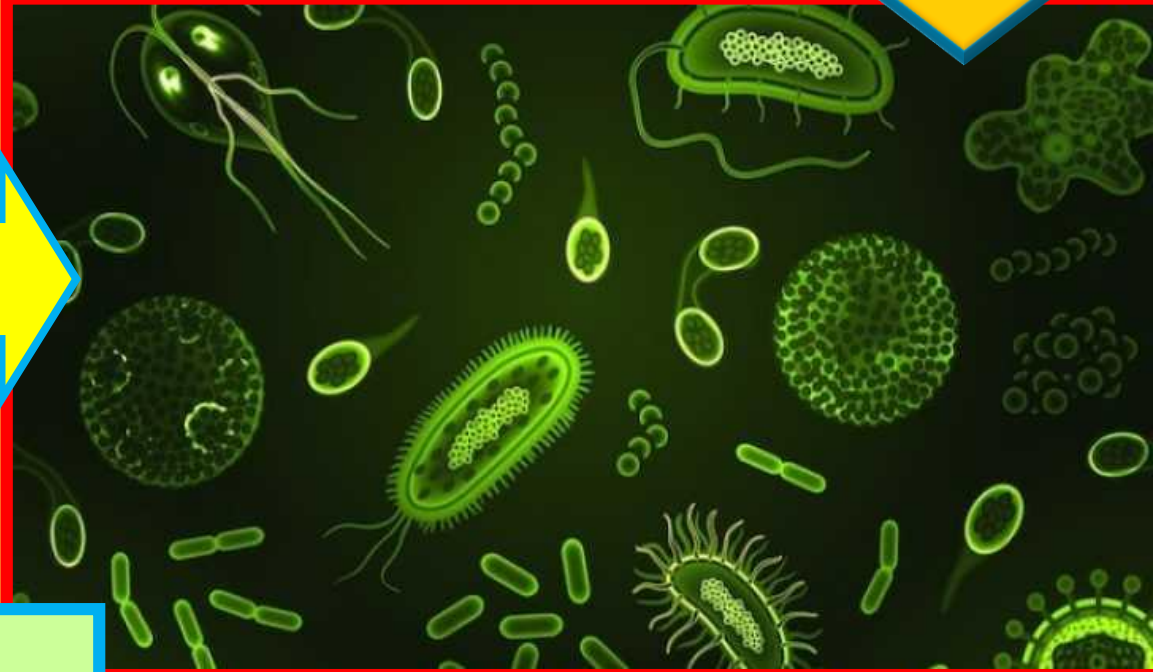


Louis PASTEUR diyor ki;



Gentlemen, it is the **microbes**
who will **have the last word.**

— *Louis Pasteur* —



«Beyler, **son sözü**
mikroplar söyler»



Son sözü, ***bilim insanlarmın*** söylediği,
Mesleklerarası İşbirliğinin Güçlendirildiği
Pandemiler Çağının sonlandırıldığı...
Tek Sağlıklı günler dilerim.

Tortum / ERZURUM



Şavşat / ARTVİN





Katılımınız
için
TEŞEKKÜRLER



• İLETİŞİM:

- rtastan@kocaeli.edu.tr
- <https://avesis.kocaeli.edu.tr/rtastan>
- rustu_tastan@yahoo.com.tr
- <https://twitter.com/NRUTastan>
- https://www.researchgate.net/profile/Rustu_Tastan